

Вступ

Література кінця XIX – початку XX століття

В історію світової культури XIX ст. увійшло як доба піднесення і розквіту літератури, образотворчого мистецтва, музики. Саме в цей час з'явилися твори, що становлять дорогоцінне надбання духовної культури всього людства. Аналізуючи розвиток культури за цей період, передусім варто зазначити, що на нього вплинули значні світоглядні та соціальні зміни. Поглиблювалася наукова революція, набирала оберти капіталізація суспільства, посилювалися демократичні процеси в політичному житті. Бурхливий розвиток більшості європейських країн сприяв поширенню прогресивних ідей. Історія людства бачилась як цілісний висхідний процес, на вершині якого знаходилися цивілізовані країни Заходу. Пріоритет західної європейської культури не підлягав сумніву. Філософи та історики першої половини XIX ст. прагнули з'ясувати закономірності різних періодів світової історії, намагалися перекинути місток між минулим, сучасним і майбутнім, використати так звані об'єктивні закони історії для розбудови нового, "досконалого", суспільства. Світоглядні уявлення європейської людини цієї доби формувалися під безпосереднім впливом принципу історизму. Інтерес до історичних наук у першій половині століття надзвичайно зріс. Справді, коли протягом життя одного людського покоління руйнуються монархії, виникають нові держави, повністю перекроєна політична карта Європи, докорінно змінюється життя цілих народів, люди на власному досвіді переконуються в тому, що суспільство безперервно розвивається.

Література кінця XIX – початку XX століття – один з найцікавіших етапів розвитку світової літератури. У свідомості людства ще живуть прекрасні образи класичної літератури XIX століття, а вже нове століття диктує свої критерії цінностей. Тому з'являються літературні і мистецькі напрями, течії, стилі.

Західноєвропейська поезія мала великий вплив на російську літературу. Цей вплив полягав у становленні нової концепції людини. Концепцію визначили французькі поети Шарль Бодлер і Поль Верлен.

Шарль Бодлер у найвизначніших збірках своїх творів «Квіти зла» визнавав несправедливість існуючого буржуазного світу, але симпатію до знедолених виражав песимістично.

Основоположником французького символізму по праву вважається Поль Верлен.

Кожний в юності мріє про далекі мандри, і для когось ці мрії втілюються в життя.

У нашій уяві світ безмежний, в реальності – «безмежно малий». Що змушує людей вирушати в путь? Одного – нещасливе кохання, іншого – «ненависть до вітчизни». Для інших мета мандрів – знайдення далеких, невідомих земель, якогось Едему. Ці останні, напружено вдивлялися в далину, кожен скелю приймають за прекрасний смарагдовий берег, але знову і знову – обман. Бодлер уподібнює таких мрійників до старого пішохода, котрий у провітрі маленького віконця на горищі бачить рай.

Ті, хто залишають землю заради іншої, кращої землі, недостойні називатися істинними мандрівниками. Адже вони ніколи не знайдуть свого раю: він недовговічний, як зоря. Ельдорадо, міфічна країна щастя і насолоди, пролягала за межами земної реальності і відкрита для людини лише мить.

Але є й інші мандрівники. Вони не тікають від турбот і нічого не шукають. Вони плывуть без напрямку й мети, їхня мрія, як хмаринка: сьогодні вона тут, а завтра – там, вона змінює свої обриси від найменшого подуву вітру. Така мрія безплідна, і тому плавання таких мрійників нудне і безбарвне. Туга і тягар життя супроводжують його скрізь. Чому? Тому що у будь-якому краї мандрівники зустрічають лише самих себе, людський рід із його нищими пристрастями. А якщо на шляху мрійників-мандрівників трапляється прекрасне – від цього їхня мрія стає дальшою від здійснення. Адже межі їй немає.

Відчутним внеском у скарбницю світової художньої культури було активне звернення романтиків до народної творчості, використання сюжетів, образів, мови, властивих народному епосу, пісням, баладам.

Саме за рахунок фольклору відбувалося збагачення національних літературних мов, посилювалася морально-виховна функція літератури. Прикладом народної моралі та фольклорних сюжетів слугують духовні засади безсмертних казок датського письменника Ганса Крістіана Андерсена (1805—1875), в яких романтика поєднується з реалізмом, а лірика — з тонким гумором та іронією. Світова література цього періоду у своїй скарбниці має твори не тільки романтиків, а й релістів, натуралістів, символістів.

Поява наприкінці XIX — на початку XX ст. якісно нових культурних течій, що відрізнялися як від романтично-гуманістичної традиції, започаткованої ще за доби Ренесансу, так і від раціоналістичного та реалістичного підходу до проблем людської життєдіяльності, поширення у філософії ірраціоналістичних, а в мистецтві декадентських (від фр. — занепад) настроїв були передвістям глибокої кризи, яка переслідує культуру протягом усього XX ст., розпочинаючи з першої світової війни і закінчуючи сьогоднішнім.

СТЕНДАЛЬ

Справжнє ім'я Стендаля - Марі Анрі Бейль, хоча іноді він намагався привласнити собі дворянський титул, підписуючись "Анрі де Бейль", що вірогідне, зробив би і Жюльєн Сорель. Стендаль народився 23 січня 1783 року в Греноблі, у родині багатого адвоката. Його дід, лікар і громадський діяч, захоплювався ідеями Просвітництва й був шанувальником Вольтера.

Через сім років померла його мати, залишивши сина на виховання батькові (людині черствій, суворій і недовірливій) і тітці Серафі, яких він ненавидів. Батько не переймався вихованням сина, довіривши його католицькому абатові Ральяну. Це призвело до того, що Стендаль зненавидів і церкву, і релігію. Таємно від свого вихователя він почав знайомитися з працями філософів-просвітників (Кабаніса, Дідро, Гольбаха). Читання, а також найбільш сильні враження і переживання дитячих років, пов'язані з Першою французькою революцією, стали визначальними моментами у формуванні світогляду майбутнього письменника. Прихильність до революційних ідеалів він зберіг на все життя. Жоден із французьких письменників ХІХ століття не відстоював ці ідеали з такою пристрасстю і сміливістю.

У 1797 році Стендаль вступив у Греноблі до Центральної школи, метою якої було введення в республіці державного і світського навчання замість релігійного, і озброєння молодого покоління знаннями й ідеологією буржуазної держави, що народжувалася. Тут хлопець захоплювався математикою. Після закінчення курсу його відправили до Парижа для вступу в Політехнічну школу, куди він так і не вступив. Стендаль прибув до Парижа через декілька днів після перевороту 18 брюмера, коли молодий генерал Бонапарт захопив владу і оголосив себе першим консулом. Тоді ж почалися приготування до походу в Італію. У 1800 році сімнадцятилітній Стендаль вступив в армію Наполеона. Він прослужив у ній понад два роки, а потім подав у відставку й 1802 року повернувся до Парижа з прихованим наміром стати письменником.

Стендаль був прихильником ідеалізації Наполеона, що відбилося і в його творчості. Але його ставлення до Наполеона, особливо після захоплення останнім престолу Франції і перетворення на імператора, було, проте, досить критичним. Деякі зауваження Стендаля свідчать про те, як добре він розумів деспотичні й узурпаторські прагнення Наполеона і яку погрозу він вбачав у ньому для справжнього духу революції.

Тестові завдання за романом Стендаля «Червоне і чорне»

Інструктаж до застосування :

за кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. До якого типу прози ми можемо віднести роман „Червоне і чорне” ?

- а) соціально – психологічної ;
- б) реалістичної ;
- в) модерністської ;
- г) романтичної

2. Визначте провідну тему роману Ф. Стендаля :

- а) Кохання і розум ;
- б) історія навів , влада грошей ;
- в) формування свідомості людини ;
- г) співвідношення добра і зла

3. Про яке місто йде мова : „ ...Містечко , здається , наймальовничіше у Франції – Конте . Його біленькі будиночки з гостроверхими черепичними

дахами розкидані по уз гір'ю , де з кожного видолінка здіймаються густолисті каштани ...”

- а) Безансон ;
б) Вер'єр ;
- в) Париж

4. Кого з героїв так змальовує автор : „ То був тендітний , невисокий на зріст юнак вісімнадцяти чи дев'ятнадцяти років , з неправильними , але тонким рисами обличчя і орлиним носом .Великі чорні очі у хвилини спокою виблискували думкою й огнем ...”

- а) пан де Реналь ;
б) Жульєн Сорель ;
- в) Ксав'є Станіслав ;
г) пан Вально

5.Яку пристрасть Жульєну не міг пробачити батько :

- а) до фізичної праці ;
б) до малювання ;
- в) до читання .

6.Про кого з героїв сказані слова : „... Це людина , яка керується тільки своїми примхами ...”

- а) пан Вально ;
б) пан де Реналь ;
- в) маркіз де Ла – Моль .

7.Що символізує червоний колір у романі ?

- а) мрію , революцію , життя ;
б) реальність , реакцію , смерть ;
- в) сутану (одяг священика) ;
г) костюм героя .

8.Упізнай героя : „...До того ж він був ще й дуже чемний – за винятком тих випадків , коли йшлося про грошові справи , - а тому його не без підстави вважали за найбільшого аристократа у Вер'єрі ...”

- а) пан де Реналь ;
б) маркіз де Ла – Моль ;
- в) Жульєн Сорель ;
г) пан Вально .

9.Яка найважливіша риса характеру відрізняла пані де Реналь і Матильду де Ла – Моль :

- а) розум ;
б) дотепність ;
в) уміння самовіддано кохати ;
- г) уміння відповідати за свої вчинки

10.Яку найважливішу проблему вирішує пані де Реналь після знайомства з Жульєном :

- а) вибір між пристрастю та її
обо'язком матері , дружини ,
християнки ;
- б) вибір між Жульєном та дітьми ;
в) вибір між жаданням щастя та
обов'язком.

11.Де промовляє Жульєн Сорель слова : ”... Ви бачите перед собою простолюдина , обуреного своїм низьким походженням... Ось мій злочин , добродії .”

- а) у будинку маркіза де Ла – Моля ,
б) під час складання екзаменів у
семінарії .
- в) у суді ;
г) у в'язниці .

12. Які почуття панують у душі героя під час ув'язнення :

- а) безвір'я ;
б) відчай ;

- в) щирість ;
г) марнославство

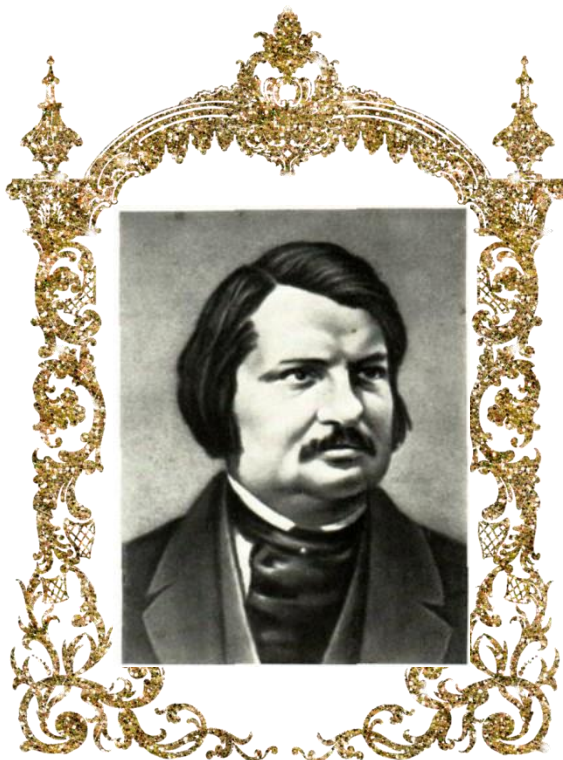

Літературний диктант

Інструктаж до застосування : за кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Де народився Жульєн Сорель і в якій родині? (*У Вер'єрі, родина тесляра*)
2. Як родичі ставилися до Жульєна? (*Зневажали*)
3. Хто був таємним кумиром Сореля? (*Наполеон*)
4. Про що просила пані де Реналь вихователя своїх дітей? (*Щоб він їх не бив.*)
5. Чим були для пані де Реналь її почуття до Жульєна? (*Справжнім першим коханням*)
6. Як Жульєн спочатку ставився до пані де Реналь? (*Сприймав її кохання до себе як перемогу над нею та над суспільством, яке ненавидів.*)
7. Що пані де Реналь вважала покаранням собі за гріх зради чоловікові? (*Хворобу сина*)
8. З якою метою Жульєн їде до Безансона? (*Учитися на священика*)
9. За що семінаристи ненавиділи Жульєна Сореля? (*Мав вигляд мислячої людини.*)
10. Хто рекомендував маркізові де Ла-Молю взяти Жульєна Сореля за особистого секретаря? (*Абат Пірар*)
11. Що приваблювало знатну Матильду де Ла-Моль у простолюдині Жульєнові Сорелі? (*Гордість, тонкий розум*)
12. «Батько її не може жити без неї, а вона без мене». Чиї це слова й про що вони? (*Це слова Сореля про згоду маркіза віддати за нього дочку Матильду де Ла-Моль.*)

ОНОРЕ де БАЛЬЗАК

Народився в стародавньому французькому місті Турі. Шістнадцятирічним юнаком Бальзак приїжджає в Париж, щоб вивчати право. Довго юриспруденцією юнак займатися не зміг: він зрозумів своє призначення й заявив, що хоче стати письменником. Для початку він спробував себе на поприще театру. Перша п'єса Бальзака “Оливер Кромвель” при постановці провалилася. Розгніваний батько позбавив сина моральної й матеріальної підтримки.

Починаючий письменник не впав духом: запрягся в поденщину щоденної журналістики. Він був готовий виконувати будь-які доручення бульварних газет. Репортажі про різні події давали письменникові “людський матеріал” - факти, деталі, сюжети з життя самих різних шарів суспільства. Від створення більших художніх полотен Бальзак не відмовився: десять років він затворив “для майбутнього” по ночах. І плин багатьох лет він створював свою “Людську комедію” - целую серію романів. Письменник скромно називав себе “секретарем людського суспільства”.

Перші свої добутки молодий письменник складає в дусі так званого “шаленого романтизму”. Це пригодницькі романи з елементами жаху й фантастики.

Бальзак публікував їх під різними псевдонімами й згодом не включив у своє зібрання творів. Письменником, що сформувався, він з’являється лише в 1829 році в історичному романі “Шуани”. В 1834 році він задумує грандіозний цикл романів, пізніше названий їм “Людською комедією”. Письменник здебільшого здійснив цей задум, написавши 90 романів із задуманих 140. Його завдання - як він сам формулював: знайти “схований зміст величезного збіговиська типів, страстей і подій”.

“Человеческая комедия” ділиться на три розділи: “Етюди про вдачі”, “Філософські етюди” і “Аналітичні етюди”. Зовні життя письменника було небагато подіями. Головною була титанічна письменницька праця.

Бальзак працював за своїм столом 12-16 годин на добу. Однак він виїжджав за кордон, спілкувався із друзями, любив смачно поїсти. У роботі його підтримував улюблений напій - кава, який Бальзак випивав неймовірно багато. Всесвітньо відома його закоханість у польську графиню, дружину українського поміщика Евеліну Ганскую.

Ганская обіцяла вийти за нього заміж після смерті чоловіка. Так і відбулося. Але перевтома від Колосальної роботи, коливання Ганской, важка хвороба затьмарили останні роки Бальзака. Коли нарешті відбулося весілля, письменникові залишалося жити всього п’ять місяців. Умер Бальзак у Парижі 18 серпня 1850.

Тестові завдання за романом Оноре де Бальзака «Гобсек»

*Інструктаж до застосування :
за кожну правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала*

1. Чому твір Бальзака має назву “Гобсек”?

- а) за назвою місцевості;
- б) за назвою пансіону;
- в) за ім’ям головного героя.

2. Хто у творі розповідає про Гобсека?

- а) віконтеса де Гранльє; б) Дервіль;
в) Максим де Трай.

3. Звідки Дервіль знав Гобсека?

- а) вони були родичами; б) разом працювали;
в) жили по сусідству.

4. Які стосунки були у Гобсека з графинею де Ресто?

- а) вона була його коханкою; б) вона була його родичкою;
в) він позичав їй гроші.

5. Звідки Дервіль взяв гроші для того, щоб купити адвокатську контору?

- а) отримав спадок; б) вигідно одружився;
в) йому позичив гроші Гобсек під 15%.

6. Що сталося з графом де Ресто?

- а) помер від хвороби; б) загинув на дуелі;
в) його отруїла дружина.

7. Що було найголовнішим у життя Гобсека?

- а) слова; б) золото;
в) влада.

8. Який основний композиційний прийом використано в повісті О. де Бальзака «Гобсек»?

- а) «оповідання в оповіданні» г) несподіваний фінал
б) розповідь від першої особи д) «різдвяна» кінцівка
в) незавершений фінал

9. Яка ідея повісті О. де Бальзака «Гобсек»?

- а) зображення скупості як найгіршої людської риси в) прославлення філософського погляду на життя
б) засудження влади золота як г) співчуття до самотньої людини
руйнівної сили д) засудження порушень біблійних заповідей

10. Повість “Гобсек” Бальзак присвятив:

- а) Діккенсу; в) барону Баршу де Паноан;
б) Стендалю; г) Тургенєву.

11. У “Людській комедії” Бальзак намагався продемонструвати як діє такий закон:

- а) “один за всіх”; в) “усі за одного”.
б) “кожен для себе”;

12. Принцип зв'язку творів у Людській комедії “ отримав назву:

- а) колаж; в) фабула;
б) архітектоніка; г) техніка перехідних персонажів

Літературний диктант

Інструктаж до застосування :

за кожну правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Чому Дервіль став близьким другом віконтеси де Гранльє? *(Допоміг їй повернути маєтки)*
2. Завдяки чому Дервіль потоваришував із Гобсеком? *(Сусідству й розсудливій поведінці)*
3. До кого Гобсек вирішив з'явитися «як месник, як муки сумління»? *(До графині)*
4. Яку суму податків сплачує мільйонер Гобсек і пишається цим? *(7 франків)*
5. Чому Гобсек любив бруднити килими в багатих будинках? *(Щоб дати відчуття пазурі Неминучості)*
6. Що Дервіль позичав у Гобсека і для чого? *(Гроші на купівлю адвокатської контори)*
7. Хто є дружиною Дервіля? *(Фанні Мальво)*
8. Яку справу доручив граф де ресто Гобсекові та Дервілю? *(Передати його майно синові)*
9. Що вразило Дервіля в помешканні Гобсека? *(Багатства, що гнили)*
10. Кому заповів багатства Гобсек? *(Дочці своєї небоги)*
11. Про що думав в останні години Гобсек, що радив Дервілеві? *(Як і де вигідніше продати товари, що були в його домі)*
12. Чому віконтеса де Гральє віддавала перевагу під час обрання нареченого для Камілли? *(Честі, багатству та родовитості)*

ФЕДІР ДОСТОЄВСЬКИЙ

Федір Достоевський народився в багатодітній московській сім'ї 11 листопада 1821 року. Коли йому виповнилося 15 років, Достоевський перебрався разом з братом до Санкт-Петербурга. Причиною цього стала смерть їхньої матері, а трохи пізніше брати втратили і батька: його вбили кріпаки.

Освіту Федір Достоевський отримав в пансіоні, а потім він вступив до інженерного училища. У 1843 році Достоевський почав службу в корпусі при Санкт-Петербурзькій інженерній команді.

Письменницьку роботу Федір Достоевський розпочав з перекладу творів Бальзака. Потім він пише роман «Бідні люди», відразу ж виділившись своїм унікальним творчим почерком серед інших письменників.

У 1849 році Достоевський був засуджений до смертної кари за так звану справу Петрашевського, але цю міру покарання вирішили замінити каторгою, яку він відбував в Омську. Після 4 років каторги Достоевський знову повернувся на службу, одружився та переїхав до Петербурга. Коли письменник розорився через Федір Достоевський свою пристрасть до азартних ігор, а його дружина та брат померли, він написав «Злочин і кара». Потім було ще багато романів, які увійшли до скарбниці світової літератури. Помер Федір Достоевський 9 лютого 1881 року.

**Тестові завдання за романом
«Злочин і кара» Федора Достоєвського
Інструктаж до застосування :**

за кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Який сон приснився Раскольникову перед вбивством?

а) сон про коня;	в) його майбутнє
б) Соня Мармеладова;	

2. Чию розмову про «аморальну арифметику» випадково почув Раскольников?

а) студента і купця;	в) студента й жебрака.
б) студента і офіцера;	

3. Для чого насправді Раскольников пішов на злочин?

а) матеріально збагатитись;	в) для перевірки своєї «теорії»
б) віддати гроші своїй матері;	

4. Хто, крім убитої Альони Іванівни та її сестри, постраждав від Раскольникова?

а) Соня;	в) Катерина Іванівна
б) робітник Миколка;	

5. Після якої трагічної події Раскольников познайомився з Сонею?

а) смерть Катерини Іванівни;	в) смерть Семена Мармеладова
б) смерть Альони Іванівни;	

6. Хто забезпечив матеріальне майбутнє дітей Катерини Іванівни?

а) Лужин;	в) Свідригайлов
б) Раскольников;	

7. Що допомогло Порфирію Петровичу відразу зрозуміти, що вбивця Раскольников?

а) газетна стаття, що написав Раскольников;	б) щирісізднє зізнання;
	в) розмова з Разуміхіним

8. Яку біблійну притчу читала Соня Мармеладова Раскольникову?

а) притчу про сіяча;	в) притчу про блудного сина
б) притчу про воскресіння Лазаря;	

9. На яку жертву пішла Соня заради Раскольникова?

а) віддала всі свої заощадження;	в) поїхала за ним на каторгу
б) стала повією;	

10. За кого вийшла заміж сестра Раскольникова Дуня?

а) Разуміхін;	в) Лужин
б) Свідригайлов;	

11. Який сон став поштовхом до щирого каяття Родіона?

а) сон про моравицю, що насувається з Азії;	б) сон про коня;
	в) сон про Альону Іванівну

12. Які слова підкреслюють каяття Раскольникова, коли взяв до рук Євангеліє?

а) «Я щиро каюсь»;

в) «Моя теорія згубна

б) «Хіба можуть тепер її переконання не бути моїми переконаннями...»;

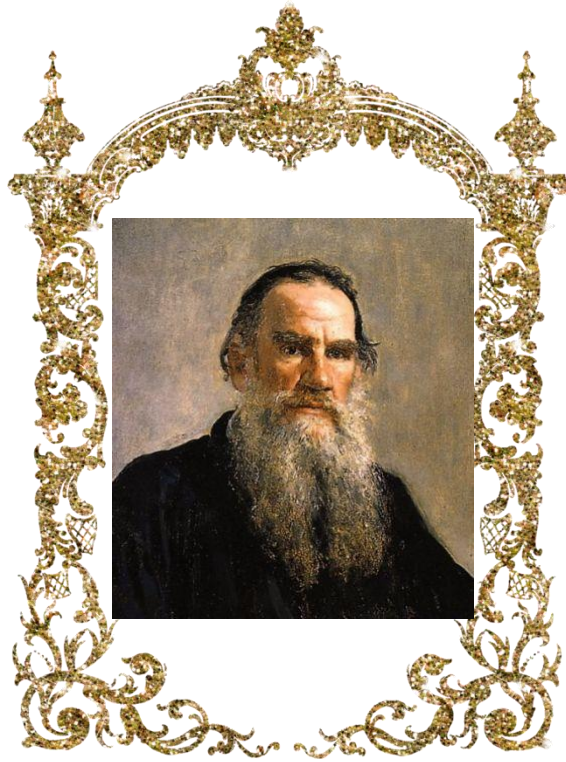
Літературний диктант

Інструктаж до застосування :

за кожну правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

- 1.Рік і місце народження Ф. Достоевського? (*11 листопада 1821 року, Тура*)
- 2.Де Федір отримав початкову освіту? (*в пансіоні*)
- 3.Яку назву має перший твір Достоевського? (*«Кромвель»*)
- 4.Чим була замінена смертна кара?*(4-річними каторжними роботами в Омській фортеці)*
- 5.У якому році Достоевському було дозволено повернутися із заслання?*(1859)*
- 6.Чим займається Достоевський, перебуваючи за кордоном? (*самовихованням*)
- 7.Перерахуйте твори Достоевського, відомі вам. _____
8. Дія роману «Злочин і кара» відбувається в місті (*Петербурзі*)
9. Прізвище, ім'я та по батькові головного героя (*Раскольников Родіон Романович*)
10. Кого убив головний герой? (*бабку-лихварку і її сестру Лизавету*)
11. Все вкрадене вбивця ховає під (*камінь у глухому провулку*)
12. Хто в романі «Злочин і кара» є носієм ідеї «треба страждання прийняти і очистити себе»? (*Соня Мармеладова*)

ЛЕВ ТОЛСТОЙ

Лев Миколайович Толстой – класик світової романістики, моральний мислитель, “учитель життя”.

Народився Л.Толстой 1828 року. Походив із родини, яка належала до верхівки російської аристократії. Освіту почав здобувати в Казанському університеті, який невдовзі залишив. Незалежному та обдарованому юнакові вже тоді більше подобалося самотужки просуватися в духовному світі. Він досконало вивчив кілька іноземних мов. Жваво відгукувався та всі інтелектуальні події і мав колосальну ерудицію. Толстой не тільки писав книги, а й будував школи, в яких сам викладав, писав підручники; займався господарськими й адміністративними справами, вважав за обов’язок працювати фізично.

Літературна біографія Толстого розпочалася 1852 року, коли була надрукована його повість “Дитинство”. Її продовженням стали “Отроцтво”, “Юність” – автобіографічні твори, які стали трилогією. А потім були оповідання про війну на Кавказі та “Севастопольські оповідання” (1855 – 1856).

На початку 1860-х років Толстого переповнювали реформаторські ідеї. Коло його інтересів на той час було досить широке: він вчителює, видає педагогічний журнал, перебудовує маєток Ясна Поляна, виступає посередником між поміщиками й кріпаками.

Толстого завжди цікавили питання моралі, він мріяв про досягнення ідеалу духовної гармонії. Як наслідок оповідання “Нотатки маркера”, “Два гусара”, “Сімейне щастя” та ін.

Весь світ зачитується його романами “Війна і мир”, “Анна Кареніна”, “Воскресіння”; повістями “Смерть Івана Ілліча”, “Крейцера соната”, “Отець Сергій”, драматичними творами “Живий труп” та ін.

Духовний авторитет Толстого протягом його життя в Росії був незаперечний. Не меншим був вплив Толстого на європейську й світову культуру.

Тестові завдання за романом «Анна Кареніна» Льва Толстого

Інструктаж до застосування :

за кожну правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Як звали молодого князя Болконського?

- а) Михайлом;
- б) П'єром;
- в) Андрієм.

2. Чий ад'ютантом був Болконський?

- а) Наполеона;
- б) Кутузова;
- в) Багратіона.

3. Що трапилось з князем Андрієм Болконським під час Аустерліцької битви?

- а) одержав чергову нагороду;
- б) потрапив у полон;
- в) був тяжко поранений.

4. Центральною в романі «Анна Кареніна» є проблема:

- а) нерівності різних прошарків тогочасного російського суспільства
- б) помсти;
- в) реформ селянського життя;
- г) розпаду сім'ї.

5. Сюжет роману «Анна Кареніна» завершується:

- а) закоханістю Анни у Вронського;
- б) втечею Анни від чоловіка і сина;

- в) залізничною катастрофою,
в яку випадково потрапила Анна; г) самогубством Анни на залізниці.

6. Своєрідним автобіографічним портретом письменника в «Анні Кареній» є образ:

- а) Вронського; б) Кареніна;
в) Левіна; г) Облонського.

7. Упізнайте героя за цитатою з тексту:

- а) «не лише любили усі ті, хто знав його за його добру, веселу вдачу і безперечну чесність, але в нім, в його вродливій, світлій зовнішності, блискучих очах, чорних бровах, волоссі, білизні і румянці обличчя, було щось, що фізично діяло доброзичливо і весело на людей, які зустрічалися з ним»;
б) «для мене, сільського жителя, усе це дико, як нігті того пана, якого я бачив у тебе»;
в) «це – один із найкращих зразків золотої молоді петербурзької»;

8. У романі «Анна Кареніна» йдеться про історію жінки, яка:

- а) переступила через загальноприйняті правила; б) повстала проти світських умовностей;
в) скоїла кримінальний злочин; г) стала жертвою власних пристрастей і безжальних законів вищого світу.

9. Паралельно до зображення любовної лінії Анни Кареніної Толстой розвиває змістовно і художньо рівноцінну їй лінію:

- а) сімейного життя Облонських; б) духовних шукань Левіна;
в) життя великого міста.

10. Коли князь Андрій закохався в Наташу Ростову?

- а) на балу; б) під час відвідин Отрадного;
в) в гостях у П'єра.

11. Хто з героїв роману просить батьків залишити речі і віддати підводи для хворих?

- а) Наташа; б) Віра;
в) Елен Курагіна.

12. Як склалася доля Андрія Болконського?

- а) одружився з Наташею Ростовою; б) помер після важкого поранення;
в) став героєм війни.

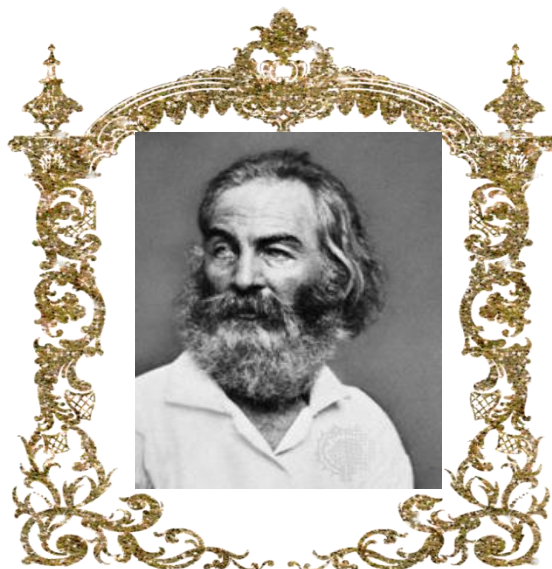
Літературний диктант

Інструктаж до застосування :

за кожну правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Ким доводиться Анна Кареніна Облонському? *(Сестрою).*
2. Через що у родині Облонських стався розлад? *(Доллі, дружина Степана Аркадійовича Облонського, дізналася про його зв'язок з французькою-гувернанткою).*
3. З якою метою на початку роману приїжджає до Москви Анна Кареніна? *(Примирити подружжя Облонських).*
4. Як звали сина Анни Кареніної? *(Серьожка).*
5. З якою метою приїжджає до Москви Левін? *(Посвататися до Кіті Щербацької).*
6. Де познайомилися Анна з Вронський? *(На вокзалі).*
7. Назвіть ім'я та по батькові Вронського. *(Олексій Кирилович).*
8. Чому Кіті відмовила Левіну, коли він вперше запропонував побратися з ним? *(Їй здавалося, що вона кохає Вронського).*
9. Після якої події Анна зізнається чоловіку, що кохає Вронського? *(Після падіння Вронського під час перегонів).*
10. Що чоловік вимагав від Анни після її зізнання? *(Дотримуватися зовнішньої пристойності).*
11. Коли Анна попросила пробачення у чоловіка? *(Під час пологів і хвороби, коли думала, що помре).*
12. В яку країну поїхали Анна і Вронський після одужання Анни? *(В Італію).*

ВІТМЕН ВОЛТ

Вітмен Волт — американський поет, автор славнозвісної збірки «Листя трави». Спираючись на досягнення романтичної та реалістичної традицій, Вітмен розробив засади нової лірики й увійшов в історію літератури як предтеча авангардистської поезії ХХ ст.

Основні твори: збірка «Листя трави» (1855), поема «Коли бузок розцвів торік у моєму дворі» (1865), цикл віршів «Прощай, моя фантазіє».

Волт Вітмен народився 31 травня 1819 р. у селищі Вест Гіллз, що на Лонг Айленді біля Нью-Йорка, у родині фермера. Згодом родина Вітменів переїхала до Брукліна, де хлопчика віддали до школи. По закінченні школи (1830) Вітмен спочатку служив розсильним у адвокатській конторі, потім — у лікаря, працював у друкарні. До цього періоду належать перші спроби його пера — статті та вірші учнівського характеру. У 1841 р. перебрався до Нью-Йорка, де працював складачем, а також заробляв начерками, наслідувальними оповіданнями та злободенними статтями, того ж року написав роман, спрямований проти пияцтва, «Франклін Івенс, або Гіркий пияк». Його призначають редактором газети Демократичної партії США «Бруклінський орел». У 1848 р. Вітмен пережив містичне осяяння, після якого, повернувшись до рідного селища, присвятив себе поетичній творчості. У 1850 р. вийшли в світ кілька поезій, Що відкрили читачам «нового» Вітмена. У друкарні своїх близьких друзів він самотужки друкує вісімсот примірників збірки поезій

«Листя трави» (1855), до якої увійшло лише дванадцять віршів. Книжка, однак, зазнала гострої критики. Згодом поет випускає друге (1856) та третє (1860) видання збірки, постійно розширюючи її зміст. Останнє (1862) налічувало вже понад сто віршів. Вітмен поїхав у Вашингтон до брата, якого було поранено під час Громадянської війни. Під впливом шпитальних вражень він залишився у Вашингтоні, де три роки добровільно доглядав поранених. Досвід роботи у лазареті відобразився у віршах, які також увійшли до збірки «Листя трави». Після завершення війни працював чиновником у Міністерстві внутрішніх справ, звідки, однак, його звільнили 1865 р. як автора «скандальної» книжки. Деякий час по тому Вітмен працював клерком у Міністерстві фінансів. У 1873 р. поета розбив параліч, внаслідок чого він був змушений перебраться до містечка Кемден біля Нью-Йорка. Під час полегшення перебігу хвороби у 1879 р. Вітмен здійснив вояж Скелястими горами Колорадо та Канадою, протягом якого мав змогу милуватися величним видовищем Ніагарського водоспаду. У 1882 р. був завершений ще один розділ «Листя трави» — «Пам'ятні дні». В. Вітмен помер 26 березня 1892 р.

Тестові завдання за творчістю Волта Вітмена

Інструктаж до застосування :

за кожную правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Рік першого видання збірки В. Вітмена «Листя трави»:

- а) 1850; б) 1855
в) 1865;

2. Слова: «Людськість промовляє трьома розтрубами фанфар. Шевченко – Вітмен – Верхари мов кабелі од нації» належать:

- а) Д. Павличку; б) П. Тичині;
в) В. Коротичу

3. На формування світогляду В.Вітмена мала вплив філософія:

- а) Ф.Ніцше; б) позитивізму
в) транцендалізму

4. Поезія В.Вітмена є:

- а) продовження традицій класичної американської поезії;
- б) новаторство тем та віршування;
- в) наслідування поезії європейських митців;

5. під час Громадянської війни США В.Вітмен:

- а) працює в шпиталі; б) бере участь у бойових діях;
- в) працює в редакції газети;

6. Творчості В.Вітмена властиві:

- а) філософська лірика; б) пейзажна лірика;
- в) інтимна лірика;

7. Збірка В.Вітмена «Листя трави» за життя поета видавалась:

- а) 5 разів ; б) 10 разів;
- в) 9 разів;

8. Основною темою збірки поезій В.Вітмена «Листя трави» є:

- а) краса природи ; б) духовний шлях людини;
- в) історія Америки;

9. Вірші В.Вітмена написані:

- а) ямбом; б) верлібром;
- в) білим віршем;

10. Рядками «Я поет тіла, і я поет душі» починається твір В.Вітмена:

- а) «Пісня про себе»; б) «Діти Адама»;
- в) «О капітане...»;

11. Вірш В.Вітмена «О капітане» присвячено:

- а) подіям Громадянської війни; б) прославленню морських офіцерів;
- в) президенту Лінкольну;

12. Своєрідні «каталоги» в поезії В.Вітмена – це:

- а) переліки предметів, явищ; б) початок кожного рядка в алфавітному порядку;
- в) вживання пауз.

Літературний диктант

*Інструктаж до застосування :
за кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала*

1. У який час та де жив і творив Волт Вітмен? (*II половина XIX століття, у США*)
2. З якої родини походив? (*Ремісників, батько — тесля*)
3. Яку освіту здобув? (*Шкільну неповну*)
4. Назвіть три його основні професії. (*Друкар, редактор, учитель*)
5. Як називається головна книга В. Вітмена? (*«Листя трави»*)
6. Скільки видань витримала ця книга? (*Дев'ять*)
7. Ким вважали американці Вітмена? (*Своїм пророком*)
8. Яке філософське вчення найбільше вплинуло на Вітмена? (*Трансценденталізм*)
9. Який вірш Вітмен присвятив своєму кумирові — президентові Лінкольну, відгукнувшись на його трагічну загибель? (*«О капітане мій, капітане!»*)
10. Яким віршовим розміром послуговувався Вітмен? (*Верлібром*)
11. У чому полягала громадянська свідомість, гуманізм поета під час Громадянської війни у США? (*Служив у військовому відомстві, допомагав у шпиталях, ризикуючи здоров'ям*)
12. Коли Волт Вітмен досяг найгучнішої слави? (*Коли поета вже не стало.*)

ШАРЛЬ БОДЛЕР

Народився 9 квітня 1821 в Парижі. Його батько, Франсуа Бодлер, походив з селян, який в епоху Наполеона став сенатором. В рік народження сина йому виповнилося 62 роки, а дружині було всього 27 років. Франсуа Бодлер був художником, і він з раннього дитинства прививав сину любов до мистецтва, водив його по музеях і галереях, знайомив зі своїми друзями-художниками. Але в шестирічному віці хлопець втратив батька. Через рік матір Шарля вийшла заміж за генерала Опіка; стосунки з вітчимою у хлопця не склалися. Заміжжя матері справило важкий вплив на характер Шарля, який в підлітковому віці в піку вітчиму і матері часто вчиняв поступки, які шокували суспільство. Його вітчиму — офіцер французької армії Жак Опік (1789–1857), згодом зробив блискучу військову (генерал), дипломатичну (посол у Мадриді) і політичну (сенатор) кар'єри. В 1832 сім'я переїхала в Ліон. 1833 року Бодлер вступив до ліонського Королівського коледжу і мешкав у пансіоні.

Після повернення сім'ї в Париж в 1836 Бодлер продовжив освіту в Ліцеї Людовіка Великого; він знову жив у пансіоні, суворий режим якого вітчиму вважав необхідним для виховання непокірного пасинка. В 1837 Бодлер написав

свій перший вірш «Несумісність» (*Incompatibilite*). В 1839 його виключили з Ліцею, але вже в серпні він здав іспити на бакалавра.

1839–1841 — слухав лекції з права в Сорбонні. Зближається з паризькою богемою. В 1841 батьки відправили його в морську подорож до Атланти, щоб врятувати його від цього середовища. Але у вересні Бодлер перериває плавання і кілька місяців живе на о. Маврикій. В 1842 — повертається в Париж. Після досягнення повноліття Бодлер успадковує батьківські 75 тис. франків.

У 1843 він став працювати в літературних журналах, передусім як автор оглядів і рецензій про культурне життя Парижа. Знайомиться з головними письменниками і поетами Франції: Оноре де Бальзаком, Жераром де Нервалем, Теофілем Готье, Сент-Бевом, Віктором Гюго і П'єром Дюпоном. Богемний спосіб життя і пристрасть до колекціонування живопису втягують його у величезні витрати. За два роки він розтратив третину успадкованих грошей. У 1844 за рішенням сімейної ради над Бодлером встановлюється опіка. Він гостро переживає приниження. В 1845 робить спробу самогубства. Наприкінці 1845 року остаточно пориває з вітчизною. Того ж року відбувся його літературний дебют: у журналі «Художник» (*Artiste*) публікується сонет «Дамі креолці» (*A une dame creole*), складений ще в період його перебування на Маврикій. Тоді ж він заявляє про себе як про тонкого цінителя живопису, написавши есе про художній салон 1845 року. («Салон 1845 року», *Le salon de 1845*); з цього часу Бодлер став одним з головних літературних і художніх критиків свого часу.

У 1846 — виходить брошура «Салон 1846 року» (*Le salon de 1846*). Бодлер вступає в «Товариство літераторів». А в 1847 — публікує в «Бюлетені», який видає «Товариство» свою першу поему в прозі «Фанфарло» (*La Fanfarlo*). Значно розширює коло своїх знайомств: крім поетів і письменників до нього входять художники (Делакруа, Курбе, Дом'є, Мане), відомий фотограф Надар і майбутній видавець його поетичних збірників Пуле-Малассі. У 1848 році під час Лютневої революції 1848 бореться на барикадах проти королівських військ.

У 1851 — в дні державного перевороту Наполеона III (грудень 1851) бере участь у вуличних боях.

У 1850-их роках активно пропагує у Франції творчість Едгара По (переклади, дослідження).

25 червня 1857 Пуле-Малассі випускає поетичну збірку Бодлера «Квіти зла» (*Fleurs du Mal*), яка викликала гучний скандал. За рішенням влади тираж було арештовано. 21 серпня 1857 — «за образу суспільної моралі» Бодлер засуджений трибуналом департаменту Сена до штрафу 300 франків і до заборони шести найбільш «аморальних» поезій.

У 1860 було опубліковано збірку коротких художньо-філософських есе «Штучний рай» (*Paradis artificiels*). У цій збірці Бодлер досліджує проблему впливу на людину збуджуючих засобів: вина, гашишу й опіуму. Вихваляючи вино, він засуджує використання наркотичних речовин. На його думку, художник від природи обдарований поетичною уявою і не має потреби в штучному створенні образів.

У 1861 році вийшло друге видання «Квітів Зла», останнє при житті поета, до складу якого включено тридцять п'ять нових віршів. Спроба здійснити третє видання «Квітів зла» наštтовхується на відмову головних видавничих будинків Леві, Гарн'є і Етцеля.

У 1865 у Бодлера з'явилися симптоми паралічу мови, як наслідок важкої стадії сифілісу. В 1866 після серцевого нападу мати відвозить Бодлера в Париж в лікарню лікаря Дюваля. 31 серпня 1867 після довгої агонії Бодлер помер на руках матері. Похований 2 вересня на цвинтарі Монпарнас у Парижі. В останню путь його проводжала лише невелика група друзів (П.Верлен, Т. де Банвіль і ін.).

Тестові завдання за творчістю Шарля Бодлера

Інструктаж до застосування :
за кожен правильну відповідь учні отримують 0,5 бала

1. Символізм виник у:

- а) Англії
- б) Німеччині
- в) Америці
- г) Франції

2. Видатними французькими символістами є:

- а) А.Рембо, С.Малларме, О. Уайльд;
- б) П.Верлен, А.Рембо, Ш.Бодлер;
- в) С.Малларме, Ш.Бодлер, М.Метерлінк;
- г) О. Уайльд, Ш. Бодлер, Р. М. Рільке.

3. Термін «сугестія» означає:

- а) символ;
- б) навіювання;
- в) містичність;
- г) багатозначність;

4. Ш. Бодлер централь постать європейської поезії:

- а) другої половини XVIII ст.;
- б) першої половини XIX ст.;
- в) другої половини XIX ст.;
- г) першої половини XX ст.;

5. Ш. Бодлера вважають зачинателем:

- а) романтизму;
- б) символізму;
- в) реалізму;
- г) імпресіонізму;

6. Ш. Бодлер займався перекладами творів:

- а) Дж. Чосера
- б) Е. По
- в) Л. Толстого
- г) Й. В. Гете

7. Поетична збірка Ш. Бодлера «Квіти зла» вийшла друком:

- а) 1845р.
- б) 1848р.
- в) 1857р.
- г) 1869р.

8. Скільки розділів входить у збірку «Квіти зла»?

- а) 8
- б) 6
- в) 5
- г) 9

9. Який розділ розпочинає збірку «Квіти зла»?

- а) «Смерть»
- б) «Вино»
- в) «Сплін та ідеал»
- г) «Паризькі картини»

10. З ким порівнює Ш. Бодлер альбатроса?

- а) з поетом
- б) з безнадійно закоханим
- в) з матросом
- г) з мрійником

11. Який розділ завершує збірку «Квіти зла»?

- а) «Вино»
- б) «Сплін та ідеал»
- в) «Бунт»
- г) «Смерть»

12. Шарль Бодлер помер у:

- а) Ліоні
- б) Бельгії

- в) Індії
- г) Парижі

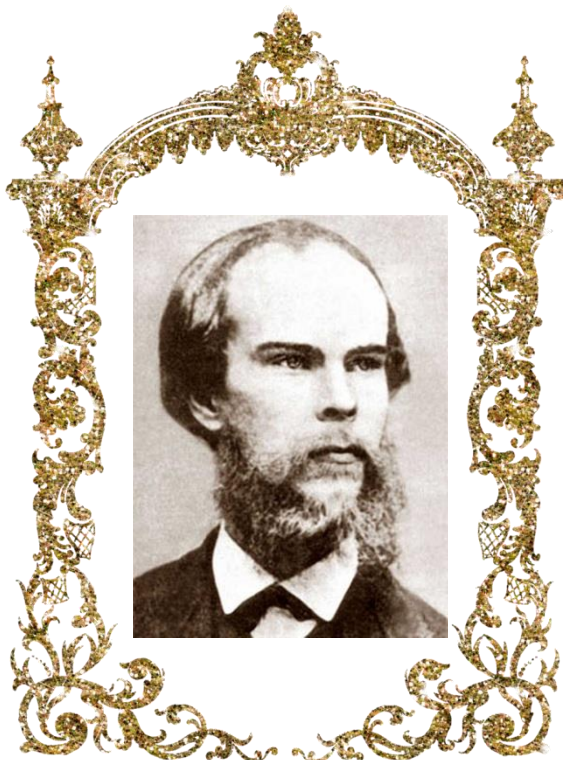

Літературний диктант

*Інструктаж до застосування :
за кожну правильну відповідь учні отримують 0,5 бала*

1. Дата та місце народження Шарля Бодлера? (*9 квітня 1821 в Парижі*)
2. Скільки було років батькові Бодлера при народженні сина? (*62*)
3. Що справило важкий вплив на характер Шарля (*заміжжя матері на офіцерові*)
4. Чому нова сім'я Бодлера переїхала до міста Ліон? (*кар'єра опікуна Опіка*)
5. Де був написаний перший вірш Бодлера та яка його назва? (*Париж, «Несумісність»*)
6. Для чого батьки Бодлера відправила юнака до Атланти? (*вберегти його від паризької богемії*)
7. Чому письменник вдавався до самогубства? (*над ним встановили опіку, не витримав приниження*)
8. Яка збірка Бодлера викликала гучний скандал? (*«Квіти Зла»*)
9. Тираж якої збірки було арештовано? (*«Квіти Зла»*)
10. Скільки разів за життя видавалась збірка «Квіти зла»? (*2*)
11. Чим спричинена смерть письменника? (*паралічем мовлення*)
12. Коли помер письменник? (*31.09.2867*)

ПОЛЬ ВЕРЛЕН

Поль Верлен народився 30 березня 1844 р. в Мецці, в сім'ї офіцера. Після переїзду родини до Парижа він закінчив ліцей (1858) і у двадцятирічному віці почав працювати чиновником у Паризькій міській ратуші. Згодом Верлен одружився і проводив звичайне чиновницьке існування. Але поезія, якою він захоплювався ще з шкільних років (Свій перший відомий вірш «Смерть» (1858) він надіслав В.Гюго), приваблювала його значно більше, ніж кар'єра.

Перша публікація Верлена припадає на 1863 р. (сонет «Пан Прюдом»). На початку літературної діяльності він був близьким до знаменитої тоді поетичної групи «Парнас». У ранніх поетичних збірках Верлена («Сатурнічні вірші», «Вишукані свята») відбувається поступовий перехід від властивої парнасцям любові до «застиглої» краси, від матеріального відчуття світу до химерності, нереальності зображувальних образів. У передачі настроїв, миттєвих відчуттів у цих перших книгах поета уже помітний вплив імпресіонізму.

Ще більшою мірою намагання звільнитися від «живописності» вірша, від його парнаської пластичності помітно у найкращій поетичній збірці Верлена —

«Романси без слів» (1874). Вже сама назва збірки свідчить про жвавий інтерес автора до мелодійності вірша. Пізнання свого внутрішнього «Я» через музику — такий шлях видався поетові новаторським і найправильнішим. Тоді ж таки у вірші «Поетичне мистецтво» (1874) Верлен обґрунтувати значення музикальності як основи символістської поезики.

У дні Паризької Комуни Верлен працював у бюро комунарської пропаганди. У цей час він познайомився з юним поетом Рембо. Незабаром це знайомство переросло в глибоку дружбу. Спільність духовних зацікавлень і глибоке взаєморозуміння стали настільки міцними, що Верлен розлучається із сім'єю і друзі покидають Париж.

Поети вирушають спочатку до Бельгії, А потім — до Англії. «Геніальний Рембо допомагає Верлену відкрити себе, відкрити у собі поетичну стихію, яка до того часу тільки пробивалася... Два короткі роки Верлен живе своїм власним життям, і ці два роки обезсмертили його ім'я» (Є.Еткін). Проте складні стосунки друзів закінчилися сваркою, під час якої Верлен поранив Рембо пострілом з револьвера. Брюссельський суд засудив Верлена до двох років ув'язнення.

У 1880-х роках до Верлена приходить слава. Широко відомими стали твори з поетичної збірки «Далеке і близьке» (1884) і символістський вірш-маніфест «Поетичне мистецтво». Верлен відіграв значну роль у пробудженні інтересу до творчості поетів-символістів, опублікувавши книгу «Прокляті поети» (1884). До неї увійшли нариси про шістьох поетів, у тому числі про Рембо, Малларме та про самого Верлена. Теорії своєї він не створив, але завжди стверджував, що істинна поезія — поза межами холодного ідеалізму, що завдання поезії — розширити внутрішній світ людини, що майбутнє за вільним віршем.

Верлен змінив багато професій: був чиновником, учителем, фермером, журналістом, але так і не знайшов спокою та достатку, останні роки свого життя він провів у злиднях. Поет поступово деградував, перетворившись на хворого волоцюгу, і помер у 1896р.

Літературний диктант

*Інструктаж до застосування :
за кожну правильну відповідь учні отримують 1 бал*

1. Дата і місце народження П.Верлена. *(30 березня 1844 року, місто Мец).*
2. З якої родини він походив? *(З небагатої родини, батько – військовий інженер).*
3. Яку освіту одержав? *(1862р закінчив ліцей).*
4. Чому не продовжив навчання?
(Через матеріальні труднощі був змушений піти служити чиновником).
5. Коли почав писати вірші? *(В шкільні роки).*
6. Як називався перший друкований вірш Верлена? *(“Пан Прюдом”)*
7. Коли цей вірш надрукували? *(1863 року).*
8. Які літературні знайомства вплинули на ранню творчість Верлена?
(Знайомство із групою “Парнас” та книга Ш.Бодлера “Квіти зла”).
9. Збірки, які створили гарну репутацію поету.
(“Сатурнічні поезії”(1866), “Вишукані свята”(1868), “Добра пісня”(1870)).
10. Що поет робив у дні Паризької Комуни?
(Працював в бюро комунарської преси в революційному уряді).
11. Що змусило Верлена поїхати із Франції?
(Розгром Паризької Комуни та дружба з Артюром Рембо).
12. За що поета було засуджено до дворічного ув'язнення?
(За те, що під час сварки поранив А.Рембо та за комунарське минуле).

АРТЮР РЕМБО

Рембо Артюр (1854—1891) — французький поет межі XIX — XX ст., один з найяскравіших представників символізму. Увиразнюючи у поезії «припливи» й «відпливи» власного внутрішнього життя, він зробив ряд художніх відкриттів, що прокладали шлях модерністській ліриці XX ст.

Відомі поезії і збірки віршів: «Коваль», «Венера Анадіомена», «Відчуття» (1870), «Голосівки» (1871), «П'яний корабель» (1871), «Осяяння» (1872), «Останні вірші» (1873), «Сезон у пеклі» (1873).

Народився Артюр Рембо 20 жовтня 1854 р. у провінційному містечку Шарлевілі в родині кадрового офіцера Фредеріка Рембо. Батько сімейства навіть після того, як вийшов у відставку, вдома не жив, тож діти його майже не знали. Із шести років у маленькому хлопчикові пробуджуються творчі здібності, але мати не схвалює нахили сина, вона мріє бачити його заможним фермером. Батько ж залишився для сина чужою людиною. Незатишний світ дитинства Рембо згадує у вірші «Семилітні поети» — у сім років він писав романи про свободу, хоча оточували його відчуженість, «клозетна прохолода» і «цвіль стін». Артюр блискуче навчався у колежі, особливих успіхів досяг у вивченні латини. Тут він зустрів молодого викладача Жоржа Ізамбара, який

прищепив йому любов до віршування. У 1869—1870 рр. були надруковані деякі вірші Рембо, написані латинською та французькою мовами. Проте юного Рембо вабить свобода, далекі мандрівки. Ще школярем він чотири рази тікав з дому. Так, наприкінці серпня 1870 р. юнак утік до Парижа, аби «особисто» допомогти поваленню імперії, однак його повернули додому. Згодом він ще кілька разів повторював такі втечі, а останнього разу навіть побував у збройних лавах Паризької комуни. У 1871 р. після створення натхненних комунарських віршів та зниклого «Проекту комуністичної конституції», написаних перед поразкою Паризької комуни, Рембо розробляє свою теорію «поета-ясновидця», яку ілюструє такими блискучими поезіями, як «П'яний корабель» та «Голосівки».

На вересень того ж року припадає його зустріч з П. Верленом та переїзд до Парижа. Протягом 1872—1873 рр. поети вдвох мандрують Бельгією та Англією. Завершиться їхнє товаришування тим, що під час суперечки Верлен випадково прострелить рембо руку і на два роки потрапить до в'язниці.

Упродовж 1872—1873 рр. Рембо створив поезії, що увійшли до збірки «Останні вірші» (1872), та вірші у прозі («Осяяння», 1872—1873). У 1873 р. він написав сповідальний твір «Сезон у пеклі», який став підсумком його поетичної творчості. І надалі його життя проходить у постійних змінах місць проживання: Бельгія, Англія, Німеччина, Швеція, Італія — така карта подорожей «мандрівного поета», яка з 1880 р. поповнюється африканськими та азіатськими країнами: Сомалі, Ємен, Ефіопія, двадцять разів він ходить із караванами до Аддис-Абеби. Того ж року Рембо повертається до Шарлевіля, де працює на фермі матері. У 80-ті роки Рембо залишив поезію, його охопила творча криза. У 1880 р. після кількох спроб покинути Шарлевіль, Францію та й Західну Європу взагалі Рембо переїхав до Східної Африки, де служив у торговельних фірмах і займався комерцією, На батьківщину до матері він повернувся вже смертельно хворим. У 37-річному віці йому ампутували ногу. 10 листопада 1891 р. Артюр Рембо помер від саркоми у Марселі на руках своєї сестри Ізабелли. Творчий шлях Рембо тривав усього чотири роки. За цей короткий час він створив

декілька десятків поезій та дві збірки віршів у прозі. Всесвітня слава прийшла до поета вже після його смерті. А. Рембо сприяв появі авангардизму в поезії.

Тематика його творчості розмаїта. Артюр Рембо звертався до вічних тем добра і зла, висловлював співчуття до знедолених, ненавидів буржуазний світ з його жорстокими законами. Із захватом поет сприйняв Французьку революцію 1871 р. Поетичним гімном революції стає вірш «Руки Жанни-Марі». Руки жінки уособлюють такі вічні поняття, як материнство і кохання, заради чого жінка здатна й на помсту. Після поразки революції вірші Рембо змінилися інтонаційно. У них з'являються мотиви приреченості, безнадії, трагізму. Поет захоплюється більше експериментами у галузі віршування. У вірші «П'яний корабель» поет символічно виклав свій намір стати на самостійний шлях у мистецтві, пророчо передбачив трагічність власного життєвого шляху. У вірші «Голосівки» Рембо переступає межу віршової традиції — використовує верлібр. Завдяки цьому йому вдається вивільнити енергію, розкрити думки, почуття в нетрадиційній формі.

Літературний диктант

Інструктаж до застосування :

за кожен правильну відповідь учні отримують 1 бал

1. Яка збірка поезій мала зелену палітурку із зображенням стеблинок листя?
2. Хто з поетів перевидавав свою збірку протягом життя 8 разів?
3. Яка збірка поезій була заборонена?
4. Які поети вирушили блукати Бельгією та Англією?
5. Про кого Гюго сказав: «Це Шекспір-дитя»?
6. Хто з поетів захоплювався урбаністичними поезіями?
7. У якій поезії П.Верлен використав епіграф з поезії А.Рембо?
8. У якій поезії юний Рембо спрогнозував своє життя?
9. Хто з поетів все життя боровся за повернення прізвища Шеншин та дворянства?
10. З творчістю якого поета пов'язаний філософський напрям «трансценденталізм»?
11. Які літературні напрями притаманні поезії цього періоду? Який стає провідним?
12. Що означає термін «верлібр»? Хто писав вірші верлібром?

ОСКАР ФІНГАЛ О'ФЛАЕРТІ ВІЛЛІС УАЙЛЬД

Оскар Фінгал О'Флаерті Вілліс Уайльд (Oscar Fingall O'Flahertie Wills Wilde) – геніальний письменник, естет і просто дотепний ірландець. Народився 6 жовтня 1854 року в родині дублінського лікаря-офтальмолога зі світовим ім'ям.

Після школи навчається в коледжі Святої Трійці в Дубліні, а потім в Оксфорді. Письменник відрізнявся від однолітків жагою до знань, дотепністю, ексцентричністю одягу, смаку і поведінки.

В стінах коледжу на Уайльда вплинула естетичне течія «мистецтво заради мистецтва» Уолтера Патера і Джона Раскіна. Через деякий час він і сам очолив групу молодих та прогресивних людей, що славлять «красу заради краси». У чомусь Уайльд був близький і до естетичного руху «прерафаелітів».

У 1881 році він видав збірку естетських і імпресіоністичних віршів під впливом творчості Клода Моне і Уістлера.

В 1884 Оскар Уайльд одружився на Констанції Ллойд, від якої мав двох синів. Оскар Уайльд

Свою письменницьку діяльність він почав як критик і есеїст, пізніше з'явилися його прекрасні казки (“Щасливий принц” та ін).

В 1890 році Уайльд написав свій знаменитий роман “Портрет Доріана Грея”.

Але його творчий геній найкраще відобразився в його п'єсах: ” Віяло леді Віндермір ” (1892), “Жінка, не варта уваги” (1893), “Ідеальний чоловік” (1895) і в його шедевр “Як важливо бути серйозним” (1895). Всі його п'єси надзвичайно дотепні і блищать оригінальними афоризмами і парадоксами.

У 1895 році письменник засудили до виправних робіт «за порушення моральності».

В листопаді 1895 року в його доставили в Реддінгскую каторжну в'язницю.

Після суду все було скінчено. Друзі відсахнулися від нього, книги були спалені, дружина померла від горя, діти були відняті. Злидні і страждання стали долею Оскара Уайльда і не покидали його до самої смерті.

У тюремній камері Уайльд, нарешті, зрозумів, що значить горе і соціальна несправедливість. Розчавлений, зганьблений, він зібрав останні сили та написав прекрасну поему “Балада Редінгської в'язниці” і щирі сповідь “De Profundis.....”.

Звільнений у 1897 році, Оскар Уайльд жив у Франції до своєї смерті, яку наблизили погане здоров'я і бідність.

Помер письменник 30 листопада 1900 року в Парижі.

Тестові завдання за творчістю Оскара Уайльда

Інструктаж до застосування :

За кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. В якому місті народився Оскар Уайльд ?

- а) в Парижі;
- б) в Дубліні;
- в) в Києві.

2. Ким працював батько Оскара Уайльда ?

- а) хірургом , археологом ; б) вчителем ;
в) директором університету.

3. Ким працювала мати Оскара ?

- а) вчителькою; б) письменницею;
в) медсестрою.

4. В якому році письменник починає вчитися в навчальних закладах Великобританії ?

- а) в 1863р. б) в 1864р.
в) в 1868р.

5. Яку школу і коледж Оскар відвідував у Дубліні ?

- а) школу Портора і коледж Трінті; б) школу Болдена і коледж Трінті;
в) школу Трінті і коледж суїмбала.

6. В якому університеті вчився Оскар Уайльд ?

- а) Ліверпуль; б) Трінті;
в) Оксфорд.

7. В якому році і з ким Уайльд подорожував Грецією ?

- а) в 1876р. з професором Мехаффі; б) в 1874р. з П. Верленом;
в) в 1878р.

8. Які видатні люди були вчителями письменника ?

- а) Д. Раскін, У. Пейтер; б) Люсьєн де Рюбампле;
в) П. Верлен.

9. В якому році Оскар закінчив Оксфорд ?

- а) в 1878 р. б) в 1879 р.
в) в 1880р.

10. За яку поему Уайльд здобув почесну премію Ньюдігейта ?

- а) «Ідеальний чоловік»; б) «Равенна»;
в) «Квіти».

11. Де Оскар читав лекції в 1882 р. ?

- а) Париж ; б) США;
в) Лондон.

12. Де письменник зустрівся з багатьма провідними французькими літераторами ?

- а) в Парижі ; б) в Лондоні ;
в) в Ліверпулі.

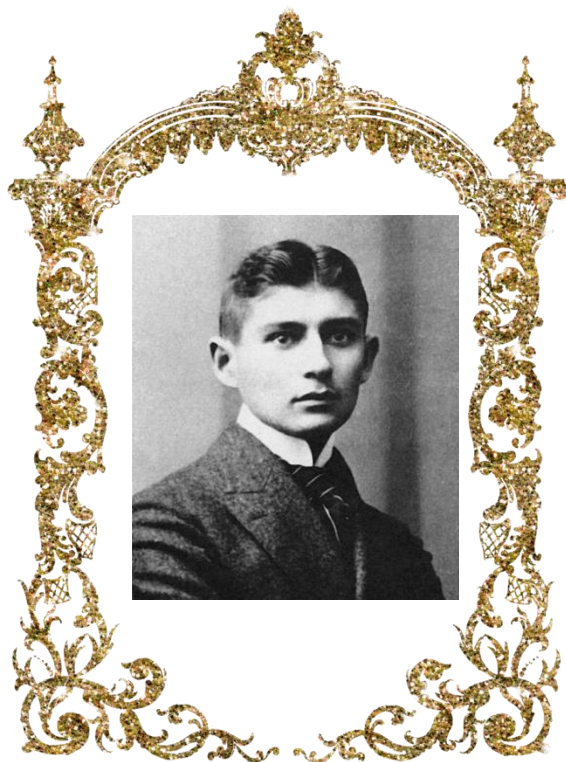

Літературний диктант

*Інструктаж до застосування :
за кожну правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала*

1. Чий портрет малює художник Безіл Голуорд?
2. З ким знайомиться у майстерні художника Доріан Грей, і чому цьому знайомству противиться Безіл Голуорд?
3. Які ідеї сповідує лорд Генрі?
4. Відновіть вислів лорда Генрі: «Юність – це.....»
5. Яке відкриття робить для себе Доріан Грей, коли вертається з театру, де разом з лордом Генрі дивиться спектакль за участю своєї коханої Сібіл Вейн?
6. Якою була реакція Доріана на смерть Сібіл Вейн?
7. Як у розмові з Безілом Доріан називає свій портрет?
8. Чим закінчилася зустріч Доріана Грея з художником Безілом Голуордом, який зібрався надовго залишити місто?
9. Як змінюється портрет після скоєного Доріаном Греєм злочину?
10. Хто або що «знівечило йому життя», як вважає Доріан?
11. Чи бачить Доріан зміни на портреті після довгих роздумів над сенсом свого життя?
12. Чому Доріан знищує портрет?

ФРАНЦ КАФКА

Кафка народився 3 липня 1883 року в єврейській сім'ї, в Празі (Богемія, в той час — частина Австро-Угорської Імперії). Його батько — Герман Кафка (1852—1931), вийшов з чеськомовної єврейської громади, з 1882 р. був торговцем галантерейними товарами. Мати письменника — Юлія Кафка (Леві) (1856—1934) — віддавала перевагу німецькій мові. Сам Кафка писав німецькою, хоча чеську знав чудово. Розмовляв він і французькою мовою. Будучи євреєм, Кафка практично не володів їдишем та почав виявляти цікавість до традиційної культури євреїв тільки в двадцятирічному віці під впливом театральних труп, що гастролювали в Празі; інтерес до вивчення іврита виник тільки в кінці життя.

У Кафки було два молодших брати та три молодші сестри. Обидва брати, не досягши і дворічного віку, померли до того, як Кафці виповнилося 6 років. Сестер звали Еллі, Валлі та Оттла (всі троє загинули під час Другої світової війни в нацистських концентраційних таборах у Польщі). В період з 1889 по 1893 рр. Кафка відвідував початкову школу, а потім гімназію, яку закінчив в 1901 році. Закінчивши Празький Університет Карлов, отримав ступінь доктора

права (керівником роботи Кафки над дисертацією був професор Альфред Вебер), а потім поступив на службу чиновником в страховому відомстві, де і пропрацював на скромних посадах до передчасного — через хворобу — виходу на пенсію в 1922 році. Робота для письменника була заняттям другорядним та обтяжливим: у щоденниках та листах він буквально признається в ненависті до свого начальника, товаришів по службі та клієнтів. На першому ж плані завжди була література, «реабілітовуюча все його існування». У 1917 після легеневого крововиливу розвився туберкульоз, від якого письменник помер 3 червня 1924 року в санаторії під Віднем.

Аскетизм, невпевненість в собі, самоосуд та хворобливе сприйняття навколишнього світу — всі ці якості письменника добре задокументовані в його листах та щоденниках, а особливо в «Листі батькові» — коштовній інтроспективі в стосунки між батьком і сином.

Хронічні хвороби дуже дошкуляли йому; окрім туберкульозу, він страждав від мігрені, запаморочення, наривів та інших захворювань. Він намагався протидіяти всьому цьому натуропатичними засобами, такими як вегетаріанська дієта, регулярна гімнастика та вживання великої кількості непастеризованого коров'ячого молока. Будучи школярем, він брав активну участь в організації літературних зустрічей, докладав зусилля до організації та просування театральних спектаклів. На оточуючих Кафка справляв враження своєю хлоп'ячою, акуратною, суворою зовнішністю, спокійною та незворушною поведінкою, а також своїм розумом і незвичайним почуттям гумору.

Стосунки Кафки зі своїм деспотичним батьком є важливою складовою його творчості. У період між 1912-м та 1917-м роками він залицявся до берлінської дівчини Феліції Бауер, з якою двічі був заручений і двічі розривав заручини (наслідком цих стосунків стало написання роману «Процес»). Спілкуючись з нею головним чином через листи, Кафка створив її образ, який зовсім не відповідав дійсності. І справді вони були дуже різними людьми, що виявляється з їх листування. Другою нареченою Кафки стала Юлія Вохрицек,

але заручини знову ж таки незабаром були розірвані. На початку 1920-х років він мав любовні стосунки із заміжньою чеською журналісткою, письменницею та перекладачкою — Міленою Есенською. У 1923 році Кафка, разом з дев'ятнадцятирічною Дорою Дімант, на декілька місяців переїхав у Берлін, в надії віддалитися від впливу сім'ї та сконцентруватися на письменництві; потім він повернувся до Праги. Здоров'я в цей час погіршувалося, і 3 червня 1924 року Кафка помер в санаторії під Віднем, ймовірно, від виснаження. Тіло перевезли до Праги, де воно і було поховане 11 червня 1924 на Новому Єврейському Кладовищі в районі Страшніце, в спільній сімейній могилі.

За життя Кафки опубліковано всього декілька коротких розповідей, що склали дуже малу частину його робіт, і його творчість не приваблювала багато уваги, доки посмертно не були видані його романи. Перед смертю він доручив своєму другу та літературному агенту — Максу Броду — спалити все ним написане без виключення.

Тестові завдання за творчістю Франца Кафки

*Інструктаж до застосування :
за кожную правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала*

1. Кафка за життя не видав більшу частину творчого доробку, бо:

а) не встиг це зробити через хворобу і смерть;	г) вважав творчість своєю особистою справою;
б) ці твори залишились незавершеними;	д) був надзвичайно вимогливим до написаного.
в) його твори не цікавили видавців і читачів;	

Оберіть два варіанти відповіді.

2. Кафку вважають представником:

а) реалізму;	б) експресіонізму;
в) імпресіонізму;	г) неоромантизму.

3. Провідною темою оповідання "Перевтілення" є:

- а) самотність людини в жорстокому світі; б) складність родинних стосунків;
- в) перетворення Грегора на комаху.

4. Головним художнім конфліктом оповідання "Перевтілення" є зіткнення:

- а) різних поколінь, батьків і дітей;
- б) суперечності між роботодавцем і працівником;
- в) людського і тваринного в душі людини;
- г) слабкої незахищеної людини і ворожого їй світу.

5. У оповідання "Перевтілення" перетворення людину на комаху - це:

- а) безпідставне явище, фатальна несподіванка;
- б) закономірність, спосіб самозахисту від зла;
- в) прийом розкриття нікчемної сутності людини.

6. Сім'я Замз змальована як:

- а) типова буржуазна сім'я;
- б) модель нестабільного світу;
- в) модель Австр-Угорської імперії.

7. Результатом перевтілення Грегора стало те, що:

- а) він став гіршим, пробудилися його тваринні інстинкти;
- б) поглибились і розвинулись кращі риси його особистості;
- в) він залишився таким, як був.

8. Вплив перевтілення Грегора на його сім'ю полягав у:

- а) зриванні з неї машкари благопристойності, людяності;
- б) підтверженні великої ролі родини в його житті;
- в) руйнації родини, яка виживала завдяки його заробіткам.

9. Думка про смерть Грегора-комахи як кращий вихід із ситуації вперше виникає в:

- а) самого Грегора;
- б) батька;
- в) матері;
- г) сестри.

10. Фантастика у творах Кафки:

- а) має на меті соціальний аналіз, пояснює дійсність; в) є невід'ємною частиною абсурдної алогічної дійсності.
- б) контрастує з ре-альністю, протиставляє їй ідеал;

11. У творах Кафки зло виступає як:

- а) соціальне явище; в) філософська кате-горія, антитеза добру; г) складова світобудови, її основа.
- б) властивість окремих людей;

12. Зображення фантастичної події як чогось буденного свідчить про належність оповідання до художньої системи:

- а) сюрреалізму; в) магічного реалізму.
- б) модернізму;

Літературний диктант

Інструктаж до застосування :

За кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Ким працював Грегор Замза? (*Комівояжером*).
2. Чому Грегор виконує роботу, яка ненависна йому? (*Щоб виплатити борг батька*).
3. Яким було хобі Грегора? (*Випилювання лобзиком*).
4. Як звали сестру Грегора? (*Грета*).
5. Які плани стосовно сестри були у Грегора до його метаморфози? (*Хотів послати її до консерваторії*).
6. Що найбільше турбувало Грегора у перші дні після перетворення? (*Що він не зможе більше утримувати сім'ю; що в родині не стане грошей*).

7. Чому саме сестра доглядає за Грегором? *(Йй жаль брата; хоче довести свою значущість, піднятися в очах батьків, адже раніше вони не раз говорили, що з неї нема ніякої користі).*

8. Чому з кімнати Грегора виносять меблі? *(Щоб звільнити йому місце для повзання; тим більше, що меблями він вже не користується).*

9. Яку річ Грегор хотів урятувати (залишити в кімнаті), коли мати та сестра виносили меблі? *(Портрет дами в хутрах).*

10. Доведіть, що Грегор, перетворившись зовнішньо на комаху, залишився в душі людиною? *(Він не втратив почуття прекрасного: рятує картину на стіні, слухає і розуміє музику; розуміє людську мову, його хвилюють проблеми родини).*

11. Хто першим з родини відрікся від Грегора як від людини? *(Сестра).*

12. Як провели день члени родини Грегора після його смерті? *(Поїхали на природу, за місто).*

ДЖЕЙМС АВГУСТИН АЛОЇЗІУС ДЖОЙС

Джеймс Августин Алоїзіус Джойс народився 2 лютого 1882 року у столиці Ірландії - Дубліні. Батько письменника Джон Джойс був патріотом Ірландії, і саме від нього майбутній письменник успадкував погляд на ірландську історію як на низку зрад і непотрібних жертв. Дядько Джойса брав активну участь у визвольних змаганнях ірландців, часто перебував на нелегальному становищі. Мати Джеймса була фанатичною католичкою і намагалася прищепити дух релігійного служіння своєму синові. Саме вона сприяла тому, щоб син вступив до ієзуїтського коледжу. Надзвичайно талановитий і обдарований юнак одразу привернув пильну увагу наставників. Викладачів вражали його філологічні здібності, знання філософії, історії, історії релігії. Джеймсові пророкували блискучу релігійну кар'єру, але він відмовився прийняти духовний сан і вінчатися зі своєю нареченою Норою-Варнакль.

На здібності молодого Джойса звернули увагу й діячі Ірландського Національного Відродження, які ставили собі за мету відродити ірландську мову та ірландську культуру. Проте Джойс у 1904 році їде з Ірландії до Європи,

щоб освоїти європейські культурні традиції, щоб «викувати в кузні своєї душі нереалізовану свідомість свого народу» Він побував у Трієсті, Парижі, Цюріху. Працював то клерком у банку, то викладачем англійської мови, то газетярем, то секретарем самого Родена... І весь цей час Джойс пише книжки, але вони не зрозумілі ані видавцям, ані критикам. Останні заявляли, що не можуть оцінювати тексти, які не схожі на все те, що досі вважається літературою.

Успіх письменникові принесла невеличка збірка оповідань «Дублінці», яка побачила світ лише через 9 років опісля закінчення у 1914 році. Але Джойс робив спроби надрукувати оповідання раніше і для цього у 1912 році навіть повернувся до Ірландії. Але дублінські друкарі були шоковані твором.

Обурений, Джойс покинув Ірландію тепер вже назавжди. Друзі не раз кликали його повернутися. Він відмовлявся, хоча за кордоном найкращим подарунком для нього був квиточок із дублінського трамвая.

Життя видатного ірландця обірвалося далеко від рідного Дубліна, у невеличкій лікарні Цюріха, 13 січня 1941 року.

Рішенням ЮНЕСКО 1982 року весь світ відзначав 100-річчя від дня народження Джойса. В ювілейному списку Комітету письменника схарактеризували як «майстра тонких психологічних новел збірки оповідань «Дублінці». Але справжню славу, справжнє визнання приніс Джойсові його роман «Улісс», який дехто називав «єва'нгелієм модернізму». Саме в цьому романі знайшли найповніше відображення творчі шукання письменника.

Тестові завдання за творчістю Джеймса Джойса

Інструктаж до застосування :

за кожну правильну відповідь учні отримують 0,5 бала

1. У своєму есе «Джакомо Джойс» Дж. Джойс

- а) оспівував кохану жінку;
- б) розкриває сенс мистецтва, як він його розуміє;
- в) розповідає про власне дитинство.

2. «Потік свідомості» - літературний прийом, спосіб зображення героя, який використовує:

- а) О. де Бальзак у повісті «Гобсек»; б) Дж.Джойс у есе «Джакомо Джойс»;
в) Ф.Кафка у новелі «Перетворення».

3. У творі Дж.Джойса «Джакомо Джойс» згадані митці Джон Дауленд, Ян Пітерс Свелінк належать до епохи:

- а) середньовіччя; б) Відродження;
в) ХХ ст.

4. У фрагменті твору «Її герб: шолом, поле червоне і тупий спис, поле чорне.» (Пер. Р.Семківа) описується родовий герб:

- а) Дж.Байрона; б) В.Шекспіра;
в) А.Данте.

5. Визначте, що стало основою твору:

- а) знайомство з біографією Г.Ібсена; б) закоханість Дж.Джойса в Амалію Поппер;
в) історія одруження Дж.Джойса.

6. Твір починається запитанням:

- а) «Хто?»; б) «Чому?»;
в) «Куди?».

7. Рядки Дж.Джойса «Її тіло не має запаху: це квітка без запаху».
(Пер. Р.Семківа) навіяні митцеві сонетом:

- а) А.Данте; б) Ф.Петрарка;
в) В.Шекспір.

8. Головна тема психологічного есе «Джакомо Джойс» є історією:

- а) мистецтва; б) кохання;
в) людської свідомості.

9. Головний герой твору:

- а) пересічна людина; б) духовно багата, творча особистість;
в) типовий представник обивателів.

10. Визначте характерну особливість композиції есе:

- а) послідовність, події розгортаються в хронологічному порядку;
б) ретроспективність, герой згадує про минуле;
в) фрагментарність, у свідомості героя поєднуються різні часи.

11. Асоціації, що з'являються у свідомості героя (лоша, випещена в неволі птиця, чорняве курчатко, зоряна гадюка), характеризують:

- а) Гедду Габлер; б) кохану;
в) Нору.

12. Вкажіть, який заклик головного героя свідчить про його прагнення одухотворити світ:

- а) «Не йди!»; б) «Не залишай!»;
в) «Не вмирай!».

Літературні завдання

Інструктаж до застосування :

за кожну правильну відповідь учні отримують 1 бал

1. Складіть хронологічну таблицю життя і творчості Дж. Джойса. Якою була дорога письменника до літературної слави?
2. Як взаємопов'язані життєвий і творчий шлях Дж. Джойса? Де письменник брав матеріал для своїх творів? Як це втілилось у його психологічному есе «Джакомо Джойс»?
3. Які твори письменника ви знаєте? Як змінювалися його творчі інтереси? Чому митця вважають одним із «батьків» модернізму?
4. Що таке потік свідомості? Хто ввів цей термін до наукового обігу?
5. Де Дж. Джойс використав техніку «потіку свідомості» і як це вплинуло на його стиль? Наведіть конкретні приклади.
6. Зберіть з «мозаїки» цитат (уривків опису зовнішності, учинків, реплік тощо) портрети-характеристики головних героїв есе.
7. Спробуйте реконструювати сюжет твору та його конфлікт. Чи можна назвати твір автобіографічним?
8. Простежте (за бажанням проілюструйте) зміну кольорів, згаданих в есе, від початку до кінця твору. Чому у фіналі переважають темніші кольори? Чи пов'язана така зміна зі зміною настрою і змісту есе?
9. Як ви думаєте, яке з джерел «потіку свідомості»: інтелект (ремінісценції та алюзії) чи відчуття (колір, звук, запах, дотик) відіграє у творі вагомішу роль? Відповідь аргументуйте.
10. Поясніть назву есе: «Джакомо Джойс». Чому, на вашу думку, письменник замінив англійське ім'я Джеймс на італійський відповідник Джакомо?
11. Напишіть мініатюру про Дж. Джойса «Серце, пройняте болем і смутком...».

МИХАЙЛО ОПАНАСОВИЧ БУЛГАКОВ

Михайло Опанасович Булгаков - російський прозаїк, драматург. Народився письменник 3 травня 1891 р. у Києві, в сім'ї професора Київської духовної академії. Дитячі та юнацькі роки минули в Києві і мали чимале значення у становленні письменника. Навчався у Першій київській гімназії. Після закінчення медичного факультету Київського університету, влітку 1916 р., Булгаков розпочав роботу в госпіталях Червоного Хреста на Південно-Західному фронті, тоді його призвали на військову службу і перевели у Смоленську губернію. Враження тих літ, сповнених напруженої щоденної праці, втілились у циклі з восьми оповідань «Записки юного лікаря» (1925-1927).

У березні 1918 р. Булгаков повернувся до рідного Києва. У серпні 1919 р., після вступу в Київ військ Денікіна, Булгакова мобілізували до білої армії і відправили на Північний Кавказ військовим лікарем. У тривожні роки

громадянської війни Булгаков зробив свій остаточний вибір – полишив професію лікаря і цілком віддався літературній праці.

Восени 1921 р. Булгаков перебрався до Москви і залишився у цьому місті назавжди. Перші роки перебування у столиці нової радянської держави були складними для письменника. Аби вижити, він брався до будь-якої роботи: був і секретарем ЛІТО Головополітпросвіту, куди влаштувався за допомогою Н. Крупської, і конферансьє у маленькому театрі на окраїні міста.

Талант Булгакова розвивався стрімко і виявлявся у різних жанрах, видах літератури. Провідна тема фейлетонів, оповідань і повістей Булгакова 20-х років - численні потворні викривлення людської натури під впливом соціальних змін. Тривожні симптоми цього захворювання він зобразив у сатиричних повістях «Дияволіада» (1924) і «Фатальні яйця» (1924). У тому ж напрямі розвивається і авторська думка у сатиричній повісті «Собаче серце» (написана 1925, перша публікація 1987р.)

1925 р. у журналі «Росія» були надруковані дві частини роману Булгакова «Біла гвардія». Поштовхом для написання твору стала втрата матері. В основу роману покладено реальні історичні події 1918-1919 рр.

Пізніше на основі роману Булгаков написав п'єсу «Дні Турбіних» (1926). У цієї п'єси своя цікава доля, завдяки їй ім'я Булгакова стало відомим широкому загалу. З часом твори Булгакова поступово усувалися зі сторінок журналів, п'єси не ставилися на сценах театрів. Все це примусило письменника звернутися до можновладців. Булгаков написав «Лист до уряду», в якому просив або надати можливість працювати, або дозволити цьому виїхати за кордон. Через деякий час йому надали можливість працювати режисером МХАТу.

Наприкінці 30-х років Булгаков завершив роман, прочитавши який, поетеса А. Ахматова сказала про автора: «Він геній». Роман «Майстер і Маргарита» приніс письменнику світове визнання.

Відчуття стратегічної творчої долі сповнені останні роки життя Булгакова. І хоча він продовжував наполегливо працювати, це свідчило радше

не про радість творчості, а про невичерпність його творчих сил. 1939р. Булгаков закінчив п'єсу про молоді роки Сталіна «Батум», яку мали намір поставити у МХАТі до 60-річчя вождя. Але п'єсу заборонили. Це призвело до нового загострення тяжкої недуги. 10 березня 1940 р. письменник пішов з життя.

Тестові завдання за романом Михайла Булгакова «Майстер і Маргарита»

Інструктаж до застосування :

за кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Коли відбувається дія роману?

- а) навесні;
- б) улітку;
- в) восени;
- г) узимку

2. Звідки залишає Москву Воланд зі своєї звитої?

- а) з Воробйових гір;
- б) з Патріарших ставків;
- в) із Садової;
- г) з будинку Грибоєдова

3. У яке місто був відправлений Степу Лиходіїв?

- а) у Ленінград;
- б) у Київ;
- в) у Ялту;
- г) Вростов.

4. Де Іван Бездомний зустрівся з майстром?

- а) на Патріарших ставках;
- б) у божевільному будинку;
- в) у Вар'єте;
- г) в «негарній квартирі»

5. З яким релігійним святом збігся день страти Єшуа Га-Ноцри?

- а) Благовещення;
- б) Великдень;
- в) Різдво;
- г) Водохрещення

6. Під яким псевдонімом писав Іван Понирев?

- а) Нещасливців;
- б) Бесконвойний;
- в) Безпритульний;
- г) Бездомний

7. Що, на думку Воланда, зіпсувало москвичів?

- а) гроші;
- б) квартирне питання;
- в) золото

8. На чому літала Маргарита?

- а) на ступі;
- б) на мітлі;
- в) на щітці;
- г) на килимі-літаку

9. Що подарував Воланд на пам'ять Маргариті?

- а) рубіновий перстень; б) жовту троянду;
в) брильянтове кільце; г) золоту підкову

10. Портрет якого персонажа наведений тут: «...голений, темноволосий, з гострим носом, стривоженими очами й із жмутом, що свешивається на чоло, волосся людина приблизно років тридцяти восьми»?

- а) майстер; б) Єшуа Га-Ноцри;
в) Понтій Пілат; г) Афраний.

11. Портрет якого персонажа наведений тут: «...прозорий громадянин предивного виду. На маленькій голівці жокейський картузик, картатий куций повітряний же піджачок... Громадянин ростом у сажень, але в плечах вузький, худий неимоверно, і фізіономія, прошу помітити, глузлива»?

- а) Кіт Бегемот; б) Фагот;
в) Азazelло; г) Воланд.

Літературний диктант

*Інструктаж до застосування :
за кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала*

1. Про що сперечалися Берліоз і Бездомний із незнайомцем біля Патріарших ставів?
2. Які художні деталі 1-го розділу вказують на радянську дійсність 1930-х років? *(Згадка про Соловки, «шпигуноманія», атеїзм)*
3. Чому Єшуа називав усіх «добрі люди»? *(Бо вважав, що немає злих людей.)*
4. Що вказувало на те, що Понтію Пілату були притаманні риси людини, а не лише героя міфу? *(У прокуратора була мігрень - боліла голова.)*
5. Як збувається перше «пророцтво» іноземного професора? *(Берліоз потрапляє під трамвай.)*

6. Як у будинку літераторів реагують на трагічну звістку? *(Спочатку літератори були вражені, та через кілька хвилин продовжили розважатись.)*
7. Які «фокуси» показали Воланд і його почет московській публіці? *(Улаштували «грошовий дощ», модний магазин та ін.)*
8. Де опинився поет Іван Бездомний після пригод у Грибоедові? *(У психіатричній лікарні)*
9. «..Вискочило перед нами, як з-під землі вискакує вбивця у провулку, й уразило нас одразу обох!» Про що говорив гість Івана Бездомного в його лікарняній палаті? *(Про кохання)*
10. Як сприйняв майстер критику його роману й відмову друкувати? *(Це довело його до відчаю, до хвороби.)*
11. Що відбувалося в природі під час страти Єшуа? *(Гроза)*
12. На що зважилася маргарита, щоб дізнатися про майстра? *(Стала відьмою: натерлася дивним кремом і пішла на бал за запрошенням незнайомця.)*

РАЙНЕР МАРІЯ РІЛЬКЕ

Народився 4 грудня 1875 у Празі. Нещасливе дитинство та 5 років навчання у військовій школі в Санкт-Пельтені наклали незабутній відбиток на його чутливу натуру і назавжди поселили в ньому почуття самотності.

Рання лірика Рільке типова для поезії неоромантизму. Його збірка «Вінчаний снами», наповнена неясними мріями з відтінком містицизму, виявила яскраву образність та володіння ритмом, розміром, прийомами алітерації і мелодикою мови. Ретельне вивчення спадку датського поета Й.П.Якобсена (1847-1885) окрилило і наповнило його строгим почуттям відповідальності. Дві поїздки до Росії, на його "духовну батьківщину" (1899 і 1900), вилилися в збірку «Часослов». Прозаїчним доповненням до «Часослов» стали «Історії про доброго Бога».

Властиве Рільке прагнення "жити серед натовпу, але бути у часі бездомним" визначило наперед його відлюдницьку долю і безпритульність. Рільке отримав родинний герб, наївно увірувавши в свою приналежність до древнього рицарського роду, - ця помилка увічнила його імпрессионістична поема в прозі «Пісня про любов і смерть корнета Крістофа Рільке».

З 1900 по 1902 Рільке жив недалеко від колонії художників Ворпсведе, в 1901 одружився на Кларі Вестхоф. Обмеженість у статках і художні пошуки привели його в Париж, де він мав змогу спілкуватися зі скульптором О.Роденом. Французький імпресіоністичний живопис і символічна поезія також відобразилися на поезії Рільке, котра набула пластичності, широти діапазону і зосередженості на передачі незмінної суті речей (Нові вірші - Neue Gedichte, 1903-1908). Найбільший прозаїчний твір Рільке, різноплановий декадентський роман «Записки Мальте Лаурідса Брігге» (Die Aufzeichnungen des Malte Laurids Brigge, 1911), виявляє різноманітний вплив Парижу на сприйнятливий естетизм Рільке.

Перша світова війна змусила його на деякий час залишити Францію. В 1922 творча напруга, що довго стримувалася, разрядилася у важких для сприйняття, часто темних Дуїнезьких і натхненних Сонетах до Орфея. Розвиваючи глибоко оригінальну символічну космологію, Рільке підіймається до нових метафізичних висот, шукає застосування диссонансів і протиріч, що мучили його все життя. В пафосі ствердження видимого, "милої землі", народжується формула "перевтілення" як передачі внутрішньої реальності речей.

Геній Рільке самотній. Його сприйняття життя, його творчість, яку глибоко торкнула думка про смерть, були трагічними. Слово німецької мови набуло під його пером виключну значимість, а його листи являють собою вражаюче свідoctво абсолютної вірності поезії. Помер Рільке у Валь-Мон (Швейцарія) 29 грудня 1926.

Тестові завдання за творчістю Райнера Марії Рільке

Інструктаж до застосування :

за кожну правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Які художники мали вплив на творчість Рільке?

а) Малевич;	б) Сезан;
в) Мунк;	г) Роден.

2. В якій країні народився Рільке?

- а) Німеччина;
- б) Австрія;
- в) Австро-Угорщина;
- г) Франція;
- д) Польща.

3. Лу Андреас-Саломе відкрила поетові світ:

- а) паризького образотворчого мистецтва;
- б) української та російської духовності;
- в) швейцарської культури.

4. Рільке назвав цикл «Дуїнянськими елегіями»:

- а) на честь княгині на прізвище Дуїно;
- б) на знак ушанування пам'яті померлої доньки мюнхенських друзів;
- в) на згадку про замок, де була створена «Перша елегія».

5. Паризький період творчості Р.М. Рільке був позначений:

- а) творчим спілкуванням з О. Роденом;
- б) розробкою жанру «вірша-речі»;
- в) створенням двотомної збірки «Нові вірші»;
- г) написанням поетичних циклів «Дуїнянські елегії» та «Сонети до Орфея».

6. Перша збірка Р.М.Рільке:

- а) «Часослов»;
- б) «Нові вірші»;
- в) «Життя й пісні»;
- г) «Книга образів»

7. «Поетом Праги називав себе»:

- а) Гарсія Лорка;
- б) Р.М.Рільке;
- в) Т.С.Еліот;
- г) Гійом Аполлінер.

8. Поетична збірка «Часослов» складається:

- а) з двох книг;
- б) з трьох книг;
- в) з чотирьох книг;
- г) з п'яти книг.

9. Видатний французький поет, учасник Першої світової війни...

Мова йде про:

- а) Р.М.Рільке;
- б) Гарсія Лорка;
- в) Т.С.Еліота;
- г) Гійома Аполлінера.

10. До «срібної доби» належали поети:

- а) О.Блок, А.Ахматова, В.Маяковський, Б.Пастернак;
- б) А.Ахматова, Р.М.Рільке, Гарсія Лорка;
- в) В.Маяковський, Гарсія Лорка, Р.М.Рільке, Т.С.Еліот.
- г) Гійом Аполлінер, Б.Пастернак, О. Блок.

11. Творчість Рільке належить культурі:

- а) англійській;
- б) французькій;
- в) австрійській.

12. Відомі збірки Рільке:

- а) «Книга годин»;
- б) «Вірші миру та Війни»;

в) «Оповідання про Бога»; г) «Сонети до Орфея».

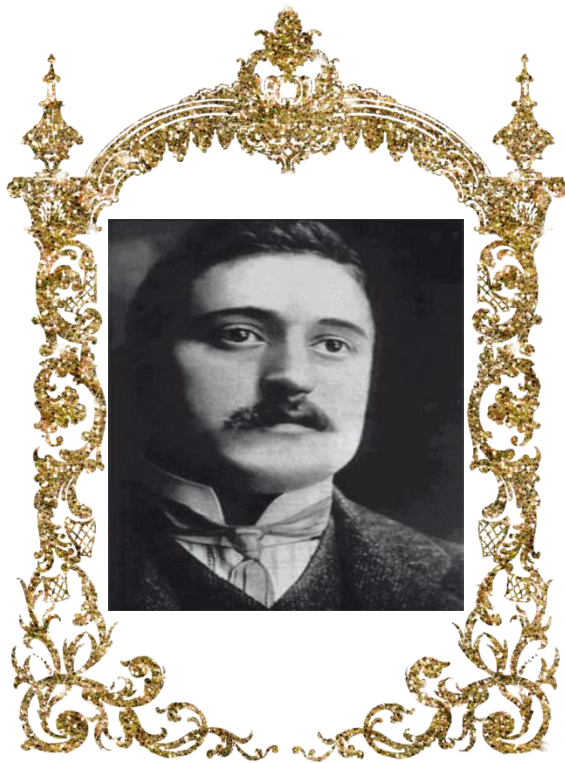
Літературний диктант

Інструктаж до застосування :

за кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Дата та місце народження письменника (*Народився 4 грудня 1875 у Празі*)
2. Рання лірика Рільке типова для поезії..... (*неоромантизму*)
3. Чий творчий спадок вивчав Рільке (*Й.П.Якобсена*)
4. До якого роду, як вважав сам Рільке, він належав? (*до древнього рицарського роду*)
5. Ім'я дружини письменника (*Кларі Вестхоф*)
6. Після переїзда до Франції що вплинуло на поезію письменника? (*Французький імпресіоністичний живопис і символічна поезія*)
7. Що змусило Рільке залишити Францію? (*Перша світова війна*)
8. Що протягом життя супроводжувало Рільке (*самотність*)
9. Яка мова набула вагомості після написання його твору? (*німецька*)
10. Завдяки чому розрядилася його «творча напруга»? (*важких для сприйняття, часто темних Дуїнезьких і натхненних Сонетах до Орфея*)
11. Де і коли помер Райнер Марія Рільке? (*29 грудня 1926, Валь-Мон (Швейцарія)*)
12. Назвіть, відомі для вас, твори Рільке.

ГІЙОМ АПОЛЛІНЕР

Французький поет, класик французької літератури ХХ століття Гійом Аполлінер (26.8.1880, Рим, - 9.11.1918, Париж) народився в сім'ї польської аристократки і італійського офіцера, був хрещений як Вільгельм Аполлінарій Костровицький. Отримав освіту в Монте-Карло, згодом перебрався в Париж.

Деякий час працював учителем, потім цілком присвятив себе літературі. У 1913 році була опублікована поетична збірка "Алкоголі", яка вважається вищим досягненням Аполлінера-поета. У книзі віршів "Алкоголі». 1898-1913" (1913) - інтонації народної пісні, і епічний голос великого міста, і заклик випити весь світ "глоткою Парижу" ("Вандем'єр"), і роздум поета про тюремну неволю (цикл віршів "У в'язниці Сантэ"; у в'язницю Аполлінер потрапив по неправдивому звинуваченню в 1911).

У творчості Аполлінера зіткнулися формалістичний експериментатор і новаторський розвиток класичної традиції. І якщо нині Аполлінер сприймається як один з щонайтонших ліриків 20 ст. (цикл "Vitam impendere amorі" "Життя присвятити любові", 1917), то передусім тому, що вплив модерністських шкіл, будь то символізм чи кубізм ("Естетичні роздуми. Художники-кубісти", 1913), футуризм ("футуристична антитрадиція, маніфест-

синтез", 1913) або сюрреалізм (драма "Сосцы Тиресия", пост. 1917, видавництво 1918), не змогла скути творчість Аполлінера. Він виходив з чергової безвиході на свою дорогу - довіри до майбутнього, смаку до життя (цикл новел "Єресіарх і До°", 1910), гротескного осміяння буржуазного здичавіння (книга іронічної прози "Поет убитий", 1916), до "нового" реалізму ("Новий сенс і поети", мова Аполлінера 26 листопада 1917).

Напередодні 1-ої Світової війни Аполлінер передбачав, що настає "час революцій". У війні він бачив безглузде знищення людини людиною, але в 1914 добровольцем вступив у французьку армію: прагнення звільнити Польщу - одна з причин цього рішення. Був важко поранений. Перші військові вірші, адресовані "прекрасній дамі", у традиціях куртуазної лірики, забарвлені войовничим презирством до ворога (збірка "Послання до Лу", 1915, видавництво 1955). Але Аполлінер створив і ліричну хроніку трагічного сприйняття війни ("Каллиграммы. Вірші Світу і Війни. 1913-1916", 1918).

Підсумковий роздум Аполлінера в містерії-буфф "Колір часу" (1918, опубл. 1920) над власницьким світом звучить як грізне звинувачення епосі самогубного індивідуалізму. Формалістичні експерименти Аполлінера канонізували дадаїсти і сюрреалісти, а трагедійний ліризм поета і його оптимістичну віру в урочистість "зорі над сутінками" сприйняли П. Елюар, В. Незвал і Л. Арагон.

Поет помер в Парижі від грипу незадовго до підписання перемир'я у війні, 9 листопада 1918 р. Похований на паризькому кладовищі.

Тестові завдання за творчістю Гійома Аполлінера

*Інструктаж до застосування :
за кожну правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала*

1. Прагнучи наблизити поезію до мови сучасного образотворчого мистецтва, Аполлінер спирався на творчі ідеї:

а) імпресіонізму;

б) кубізму;

в) експресіонізму.

2. Життєвою основою циклу «Райнські вірші» послужила історія кохання поета до:

- а) Марії Дюбуа; б) Луїзи де Коліньї-Шатійон;
в) Марі Лорансен; г) Анні Плейден.

3. «Каліграми» - це:

- а) вірші, написані у вигляді малюнків; б) віршовані підписи під малюнками;
в) окремі ілюстрації до віршів.

4. Коли народився Аполлінер?

- а) 1886; б) 1884;
в) 1882; г) 1880.

5. Тема збірки "Каліграми" Аполлінера?

- а) кохання; б) природа;
в) школа; г) протест проти війни;
д) дружба.

6. Який вірш відноситься до віршів-каліграм?

- а) "Міст Мірабо"; б) "Лорелея";
в) "Зарізана голубка і водограй"; г) "Сонет до Орфея".

7. З якого вірша слова "Рука в руці постійно очі в очі"

- а) "Лорелея"; б) "Міст Мірабо";
в) "Зарізана голубка і водограй"; г) "Заповіт".

8. Аполлінер визначив свою поезію як:

- а) «новий реалізм»; б) «натуралізм вищого типу»;
в) «неоромантизм»; г) «надреалізм».

9. Для поезій зрілого Аполлінера характерні:

- а) принцип симультанеїзму; б) широке використання символічних сюжетів та образів;
в) політематичність; г) відсутність знаків пунктуації.

10. Що таке поезія-каліграма?

- а) картина; б) троп;
в) різновид фігурних віршів; г) напрям.

11. Хто написав "Міст Мірабо"?

- а) Рільке; б) Апполінер;
в) Маяковський; г) Пушкін.

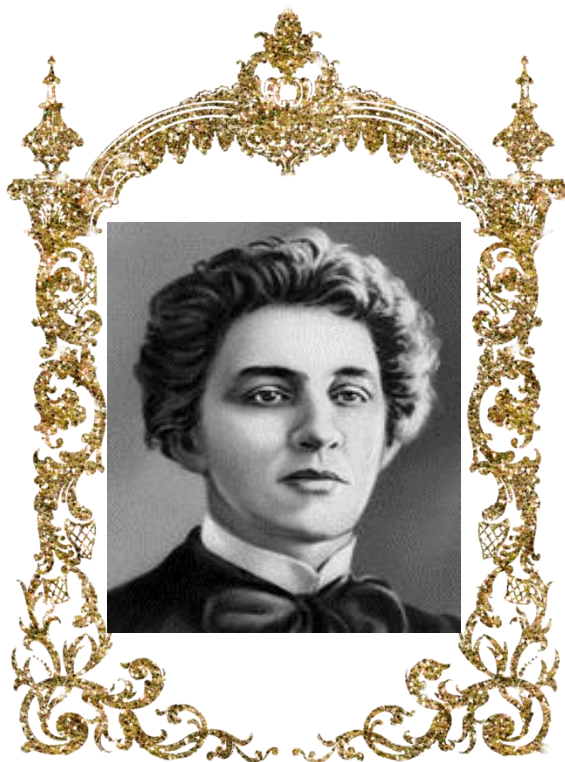

Літературний диктант

*Інструктаж до застосування:
за кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала*

1. Де народився Гійом Аполлінер? (26.8.1880, Рим)
2. Перша професія письменника? (учитель)
3. Яка збірка вважається вищим досягненням Аполлінера-поета? («Алкоголі»)
4. Що зіткнулося у творчості Аполлінера? (формалістичний експериментатор і новаторський розвиток класичної традиції)
5. Що Аполлінер передбачав напередодні 1-ої Світової війни (настає "час революцій")
6. Чому поет добровольцем вступив у французьку армію? (прагнення звільнити Польщу)
7. Кому адресовані перші військові вірші? ("прекрасній дамі")
8. Яким чином вони були написані? (у традиціях куртуазної лірики, забарвлені войовничим презирством до ворога)
9. Назвіть одну із збірок «прекрасній дамі» ("Послання до Лу")
10. Лірична хроніка трагічного сприйняття війни це - ? ("Каллиграммы. Вірші Світу і Війни. 1913-1916", 1918)
11. Що канонізували дадаїсти і сюрреалісти? (Формалістичні експерименти Аполлінера)
12. Коли і де помер поет? (Поет помер в Парижі від грипу незадовго до підписання перемир'я у війні, 9 листопада 1918 р.)

ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ БЛОК

Народився 16 (28) листопада 1880 року. Мати Блока — дочка ректора Санкт-Петербурзького університету Андрія Бекетова. Незабаром після народження Олександра мати поета пішла від чоловіка, варшавського юриста Олександра Львовича Блока (1852–1909), через нестерпні стосунки. У 1889 році мати Блока вдруге вийшла заміж за гвардійського офіцера Ф. Ф. Кублицького-Піотгук. Дев'ятирічний Блок оселився з матір'ю і вітчимом в гренадерських казармах, розташованих на околиці Петербурга, на березі Великої Невки. Тоді ж Блока віддали в гімназію. У гімназії у Блока в молодших класах не було друзів. У старших класах він здружився з однокласником Гуном і з Віктором Греком. У 1897 році, опинившись з матір'ю за кордоном, в німецькому курортному містечку Бад Наугейме, Блок пережив першу, але дуже сильну юнацьку закоханість. Вона залишила глибокий слід в його поезії. У 1897 на похоронах в Петербурзі зустрівся з Вл. Соловйовим. У 1898 році закінчив гімназію, вступив на юридичний факультет Петербурзького університету. Через три роки перевівся на слов'яно-російське відділення історико-філологічного

факультету, яке закінчив у 1906 році. В університеті Блок знайомиться з Сергієм Городецьким і з Олексієм Ремізовим.

Троюрідний брат поета, Сергій Михайлович Соловйов (молодший) згодом став священиком, був одним з найближчих друзів молодого Блока. Перші вірші Блок написав у п'ять років. У 10 років Олександр Блок написав два номери журналу «Корабель». З 1894 по 1897 рік він разом з братами писав рукописний журнал «Вісник». З дитинства Олександр Блок кожне літо проводив у підмосковному маєтку діда Шахматова. За 8 км знаходився маєток товариша Бекетова, великого російського хіміка Дмитра Менделєєва, — Боблово. У 16 років Блок захопився театром. У Петербурзі Олександр Блок записався в театральний гурток. Однак після першого успіху ролей у театрі йому більше не давали.

У 1903 році Блок одружився з Любов'ю Менделєєвою, дочкою Д. І. Менделєєва, героїнею його першої книги віршів «Вірші про Прекрасну Даму». Вони були як принц і принцеса, але, на жаль, Олександр Блок не був постійний в своїх амурних справах і періодично закохувався у «світських левиць»: один час це була актриса Наталя Миколаївна Волохова, потім — оперна співачка Андрєєва-Дельмас. Любов Дмитрівна теж дозволяла собі захоплення. На цьому ґрунті у Блока виник конфлікт з Андрієм Білим, описаний в п'єсі «Балаганчик». Білий, який вважав Менделєєву втіленням Прекрасної Дами, був палко закоханий в неї, але вона не відповіла йому взаємністю. Втім, після першої світової війни відносини в сім'ї Блоків налагодилися, і останні роки поет був вірним чоловіком Любові Дмитрівни.

У 1909 році відбувається дві важкі події в сім'ї Блока: помирає дитина Любові Дмитрівни і помирає батько Блока. Щоб прийти в себе Блок зі своєю дружиною їдуть відпочити в Італію. За італійські вірші Блока обрали в творче угруповання «Академія». До нього входили Валерій Брюсов, Михайло Кузмін, В'ячеслав Іванов, Інокентій Анненський. Влітку 1911 року Блок знову їде за кордон. На цей раз він їде до Франції. Олександр Олександрович дає погану оцінку французькій моралі.

«Неотъемлемое качество французов (а бретонцев, кажется, по преимуществу) — невылазная грязь, прежде всего — физическая, а потом и душевная. Первую грязь лучше не описывать; говоря кратко, человек сколько-нибудь брезгливый не согласится поселиться во Франции.»

Влітку 1913 року Блок знову їде до Франції (за порадою лікарів). Олександр Олександрович знову незадоволений нею.

«Биарриц наводнён мелкой французской буржуазией, так что даже глаза устали смотреть на уродливых мужчин и женщин... Стало трудно найти пропитание, в ресторациях подают всякие отбросы с перцем. Да и вообще надо сказать, что мне очень надоела Франция и хочется вернуться в культурную страну — Россию.»

У 1912 році Блок написав драму «Троянда і Хрест». П'єса сподобалася К. Станіславському і В. Немировичу-Данченко, але драму так і не поставили в театрі.

7 липня 1916 Блока взяли на військову службу. Поет служив у Білорусі.

Лютневу і Жовтневу революції Блок зустрів зі змішаними почуттями. Він відмовився від еміграції, вважаючи, що повинен бути з Росією у важкий час. На початку травня 1917 року був прийнятий на роботу в «Надзвичайну слідчу комісію для розслідування протизаконних за посадою дій колишніх міністрів, головнокомандувачів та інших вищих посадових осіб як цивільних, так і військових та морських відомств» на посаді редактора. У серпні Блок почав працювати над рукописом, який він розглядав як частину майбутнього звіту Надзвичайної слідчої комісії і який буде опублікований в журналі «Минуле», і у вигляді книжки під назвою «Останні дні Імператорської влади» (Петроград, 1921).

На початку 1920 року помирає Франц Феліксович Кублицький-Піоттук від запалення легенів. Блок забрав до себе жити свою матір. Але вона і дружина Блока не ладнали між собою.

У січні 1921 року Блок з нагоди 84-ї річниці смерті Пушкіна виступив в Будинку літераторів зі своєю знаменитою промовою «Про призначення поета».

АННА АХМАТОВА

Російська поетеса, що її творчість узагальнила шлях, пройдений російською культурою від «Срібної доби» до періоду хрущовської «відлиги». Дебютувавши у межах акмеїстичної течії, А. Ахматова упродовж своєї мистецької еволюції сягнула вершин модерністської лірики.

На долю А. Ахматової у російській літературі випала особлива місія. Вустами Ахматової заговорила, розправивши Могутні крила, російська жіноча поезія. Видатні сучасниці поетеси зазначали, що у своїй творчості вона дала «цілу книгу Жіночої душі», висловила головні її суперечності, «яким стільки років не було виходу...» В особі Ахматової російська «жіноча» поезія дорівнялася до «чоловічої», скасувавши давні упередження, згідно з якими аналогічні явища у російській літературі XIX ст. здебільшого зверхньо оцінювалися хіба що як розваги освічених дам. Не випадково критика майже відразу відвела Ахматовій місце поруч з О. Блоком. Та й сам Блок з великою повагою вирізняв її на тлі багатьох творчих особистостей «Срібної доби». Він і книжки свої надписував їй як рівний - рівній: «Блок - Ахматовій».

Друга заслуга цієї поетеси полягала в тому, що, пройшовши через усі катаклізми російської історії перших двох третин ХХ ст. - дві світові війни, революції, страшні ексцеси радянської влади від часів її встановлення до хрущовської «відлиги», - переживши загибель блискучого покоління творчої інтелігенції «Срібної доби», Ахматова завершила цілу епоху російської культури, стала хранителькою її найкращих традицій і передала трагічний досвід свого покоління поетам 60-80-х років. Вона була одним із тих майстрів слова, які не дали бур'янові соцреалістичної літератури заповнити ниву російської словесності.

Анна Андріївна Горенко (Анна Ахматова - це псевдонім поетеси) народилася 11 червня 1889 р. під Одесою в родині відставного інженера-механіка флоту. 1890 р. родина переїхала у Царське Село, де дівчина прожила до шістнадцяти років.

1905 р. батьки Анни розлучилися. Мати з дітьми переїхали на Південь - спочатку до Євпаторії, а пізніше - до Києва, де дівчина закінчила гімназію й вступила на юридичний факультет Вищих жіночих курсів. Проте юриспруденція її мало цікавила, привабливішими були історія права та латина. За кілька років, вже у Петербурзі, Ахматова продовжила освіту на Вищих історико-літературних курсах.

1910 р. вона стала дружиною талановитого російського поета М. Гумільова. І хоча цей екстравагантний шлюб проіснував недовго (досить швидко з'ясувалося, що дві творчі особистості, настільки ж яскраві, наскільки й різні, не можуть співіснувати у повсякденному житті), близькі взаємини з Гумільовим відіграли значну роль у мистецькому становленні поетеси. Принаймні перші серйозні кроки у ліриці вона зробила у річищі акмеїзму, видатним теоретиком і практиком якого був її чоловік.

1912 р. відзначився двома важливими подіями: виходом у світ першої поетичної збірки «Вечір», що відразу була схвалена критикою, і народженням сина - Льва Гумільова, який згодом став видатним істориком. Упродовж десятиліття були створені й надруковані поетичні збірки «Чотки» (1914), «Біла

згряя» (1917), «Подорожник» (1921), «Аппо Domini» (1922). Ці збірки відбивають важливий перелом у творчому розвитку поетеси, що відбувся у 1914 р.: в ахматовський художній світ, раніше обмежений інтимно-камерними темами, входить бурхлива сучасність з такими її стрижневими поняттями, як «історія», «епоха», «батьківщина», «народ». Важливими складовими ахматовського поетичного кредо стають ідея морального обов'язку та почуття відповідальності за долю вітчизни.

Після революції 1917 р. А. Ахматова могла залишити свій «захланний і грішний» край і поповнити лави тих діячів російської літератури, що, з боєм відірвавшись від коріння, перебралися за кордон, аби врятувати свою духовну свободу й життя. Гіпотетично існував також інший варіант - своїм талантом прислужитися новій владі, як це зробили деякі інші відомі літератори. Ахматова обрала найважчий шлях. Вона залишилася в Росії (оскільки головним своїм обов'язком вважала поділяти долю батьківщини), однак обрала позицію „Внутрішньої еміграції” (оскільки з мистецькою безкомпромісністю та людською мужністю зберігала вірність своїй музі, виплеканій культурою «Срібної доби»).

У серпні 1921 р. А. Ахматова отримала страшну звістку про розстріл колишнього свого чоловіка М. Гумільова, якого було звинувачено у змові проти радянської влади. Ще не раз вона довідається про арешти, тортури і зникнення друзів та знайомих у залитих кров'ю камерах в'язниць і бараках сибірських таборів.

1944 р. Ахматова повернулася до Ленінграда. Місто скидалося на страшного привида. Перші враження від змученого блокадою міста вона описала у своїй прозі.

До останніх днів А. Ахматова зберігала дивовижну творчу працездатність. Головними звершеннями 60-х років стало закінчення «Поєми без героя» (1962), над якою вона працювала чверть століття, і збірки «Біг часу» (1965). У 60-х роках до поетеси прийшло міжнародне визнання: вона отримала

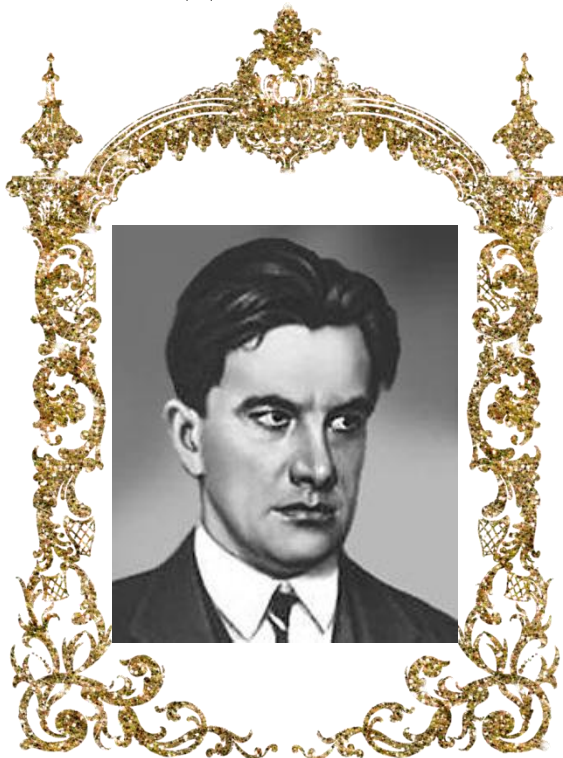

Літературний диктант

*Інструктаж до застосування:
за кожну правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала*

1. Дата народження поетеси? (*11 червня 1889 р. під Одесою в родині відставного інженера-механіка флоту*).
2. Зв'язок Анни Ахматової з Україною? (*народилась під Одесою в родині відставного інженера-механіка флоту*)
3. Справжнє ім'я Ахматової? (*Анна Андріївна Горенко*)
4. Де навчалась маленька Анна? (*Жіноча школа*)
5. Ім'я чоловіка Анни Ахматової? (*М. Гумільов*)
6. Видатним теоретиком і практиком чого був чоловік? (*акмеїзму*)
7. Дата та назва виходу першої збірки у світ? (*1912 р. «Вечір»*)
8. Про яку страшну звістку почула Анна в 1921 році? (*розстріл колишнього чоловіка*)
9. Чи втікла поетеса за кордон заради збереження своєї духовної свободи й життя? (*ні*)
10. Чому Ахматова залишилась в рідній Росії? (*не змогла бути осторонь свого народу*)
11. Яку позицію обрала поетеса, залишившись в Росії? (*„Внутрішньої еміграції”*)
12. Дата смерті Анни Ахматової? (*5 березня 1966 р.*)

ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ МАЯКОВСЬКИЙ

Радянський поет-футурист, засновник російського футуризму, драматург, редактор журналів «Лівий фронт» і «Новий ЛЕФ»

Володимир Володимирович Маяковський народився у родині лісничого в селі Багдаді, в Кутаїської губернії. З 1902 року по 1906 Маяковський навчався в Кутаїської гімназії. Після того, як його батько помер в 1906 році, його сім'я - мати і дві сестри - переїхала до Москви, де Володимир вступає в 5-ю московську класичну гімназію. Через деякий час його виключили з гімназії за несплату внесків за навчання.

У Москві Володимир Володимирович спілкувався з більшовиками, потім вступив у партію. Кілька разів його заарештовували, в 1909 році уклали в одиночну камеру в Бутирки. Саме в цей час, сидячи у в'язниці, Маяковський починає писати вірші. Через кілька місяців його випустили з в'язниці, і він поставив собі за мету - створення «соціалістичного мистецтва». Для цього він на час перервав роботу в партії і почав вчитися - вступив в 1911 році в Московське училище живопису, скульптури та архітектури.

У 1912 році Маяковський захопився практикою кубофутуристов, створивши перші поетичні твори в цьому стилі. Він вважав, що таким чином висловлює протест проти буржуазії і її устоїв. У цей час він вже почав друкуватися в альманасі «Ляпас суспільному смаку». Першими його віршами, побачили світло, були «Ніч» і «Ранок». 1913 був дуже плідним для поета, котрий випустив в цей час збірник віршів «Я». У тому ж році була написана трагедія під назвою «Володимир Маяковський», в якій висловлювався протест проти «бездушних речей». У 1914 році Маяковського виключили з училища за його публічні виступи.

У 1915 році він поступив на військову службу в Петрограді, де відслужив два роки. Після цього Маяковський переїхав до Москви і випустив перше зібрання творів - «Все скомпонував Володимиром Маяковським».

У 1930 році Маяковський вступив в Російську Асоціацію пролетарських письменників, що було сприйнято його друзями і товариством з неприязню. У той же час загострилася ситуація і в особистому житті - йому не давали дозвіл на виїзд за кордон, де його чекала жінка, якій він хотів присвятити своє життя. Це довело поета до самогубства, як і було передбачено у трагедії «Володимир Маяковський».

Тестові завдання за творчістю

Володимира Маяковського

Інструктаж до застосування:

за кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. До якого плину Срібного століття належить рання творчість В. Маяковського?

а) футуризм;	б) акмеїзм;
в) символізм;	г) імажинізм

2. У якому з добутоків В. В. Маяковського виражається ідея викриття бюрократизму?

а) «Прозаседавшиися»;	б) «Послухайте!»;
в) «Клоп»;	г) «Лівий марш».

3. Який вірш В. Маяковський в 1918 році присвятив революційним матросам?

- а) «Лівий марш»; б) «Вірші про радянський паспорт»;
в) «Революція»; г) «Товаришеві Нетте - пароплаву й людині».

4. Який із творів Не належить В. Маяковському?

- а) «Нате!»; б) «Жираф»;
в) «Ода революції»; г) «Про дряни».

5. До якого жанру належать твори «Хмара в штанях», « Флейта-Хребет», «Люблю»?

- а) поема; б) ліричний вірш;
в) п'єса; г) ода

6. Яка тема розкривається у вірші «Надзвичайна пригода, що була з Володимиром Маяковським улітку на дачі»?

- а) тема любові; б) тема революції;
в) тема поета й поезії; г) тема батьківщини

7. Яку назву мала передсмертна записка В. Маяковського?

- а) «Всім!»; б) «Вам!»;
в) «Послухайте!»; г) «У весь голос».

8. З яким угрупованням Срібного століття співвідноситься рання творчість В. Маяковського?

- а) младосимволісти; б) старші символісти;
в) егофутуристи; г) кубофутуристи.

9. У якому з віршів В. Маяковського виражається ідея викриття міщанського побуту?

- а) «Про дряни»; б) «Прозаседавшиися»;
в) «Лазня»; г) «Послухайте!».

10. З виданням якого журналу зв'язана редакторська діяльність В. В. Маяковського?

- а) «Північний вісник»; б) «Зірка»;
в) «Новий мир»; г) «Леф».

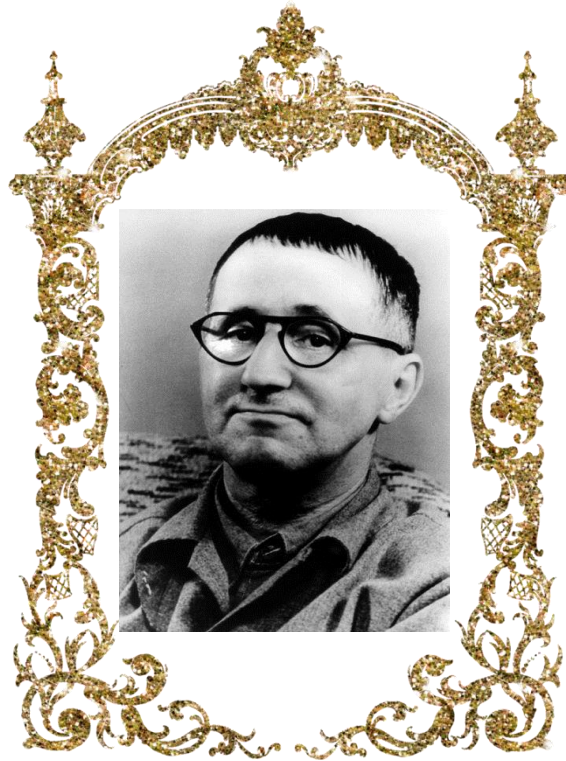
11. Що із здобутків Не належить В. Маяковському?

- а) «Адище міста»; б) «Ніч, вулиця, ліхтар, аптека...»;
в) «Лиличка!»; г) «Кофта фата».

12. До якого жанру ставляться добутки «Клоп», «Лазня», « Містерія-Буф»?

- а) ліричний вірш; б) поема;
в) ода; г) п'єса

БРЕХТ БЕРТОЛЬД

Бrecht Бертольд, німецький письменник, народився 10 лютого 1898 р. в Аугсбурзі в родині директора паперової фабрики. В 1908-1917 р. учився в місцевій гімназії, де й почав писати вірші. В 1914-1915 р. уперше опублікував їх у газеті «Аугсбургские новини».

По закінченні гімназії пішов навчатися на медичний факультет Мюнхенського університету. В 1919 р. познайомився з Ліоном Фейхтвангером і ввійшов у трупу мюнхенського театру «Вільдер Бюне». В 1922 р. на сцені театру «Каммершпиле» були поставлені дві його п'єси: «Ваал» і «Барабани в ночі» (обидві - 1919), що сполучать сатиричну полеміку з експресіонізмом, що відбивало яскраво індивідуалістичні погляди Breхта.

В 1924 р. він переїхав у Берлін і надійшов в «Дойчес Театр». У п'єсі «Що той солдат, що цей» (1925) уперше пролунали ноти майбутнього «епічного театру» Breхта Принципи «епічного театру» розвив в інсценівці роману Гашека «Пригоди бравого солдата Швейка» (1927) і в «Трехгрошової опері» (1928), де органічно з'єднав розважальність і повчальність. У ці роки відбувся поворот Breхта до соціалізму, і в 1932 р. він здійснив постановку п'єси М. Горького

«Мати». В 1933 р., після приходу до влади Гітлера, емігрував спочатку в Австрію, потім у Швейцарію, Францію, Данію, потім у Фінляндію й, нарешті, в 1941 р.у США. В еміграції створив найбільш значні п'єси: «Мамаша Кураж і її діти» (1938), «Страх і отчаяньє в Третій Імперії» (1939), «Добра людина із Сезуана», «Життя Галилея» (обидві - 1943), «Кавказький крейдової кола» (1944). Головна ідея цих добутоків необхідність боротьби людини проти віджилого миропорядка. В 1947 р. Брехт виїхав у Швейцарію, а через рік повернувся в Берлін, де й жив до кінця днів своїх. Він організував тут новий театр - «Берлинер ансамбль», на сцені якого здійснив постановку своїх кращих п'єс. Крім п'єс, Брехт створив чимале число віршів і розповідей, а також романи «Трехгрошовий роман» (1934), «Справи пана Юлія Цезаря» (1949). Починаючи із другої половини 1920-х рр.Брехт вів активну суспільну й політичну діяльність. Він писав публіцистичні статті, брав участь у роботі лівих міжнародних конгресів у Парижу (1935), у Валенсії й Мадриді (1937), у Берліні (1956). В 1951 р. вибраний членом Всесвітньої ради миру, в 1953 - головою загальнімецького Пен-клубу. В 1954 р. став лауреатом міжнародної Ленінської премії Миру. Помер 14 серпня 1958 р.в Берліні.

Тестові завдання за твором

Бертольда Брехта

«Життя Галілея»

1. «Життя Галілея» за жанром:

- а) філософська драма;
- б) історична драма;
- в) психологічна драма.

2. Зонги, що передують кожній сцені драми «Життя Галілея»:

- а) стисло передають, пояснюють її ідею та зміст;
- б) формулюють проблему, що розглядається.
- в) вражають авторське ставлення до зображуваного;

3. Художній конфлікт драми «Життя Галілея» - боротьба:

- а) Галілея з неуцтвом та інквізицією;
- б) різних світоглядних систем та ідей.
- в) церкви з розповсюдженням науки, знань;

4. Основна проблема драми «Життя Галілея»:

а) відповідальність вченого за наслідки своєї діяльності;	б) вибір між матеріальним благополуччям та істиною;
в) складні стосунки вчених і релігійних сил;	г) співвідношення наукової істини і помилки

5. Галілей переїжджає з Падуї до Флоренції, бо:

а) рятується від переслідувань інквізиції;	б) хоче зайняти престижне місце при дворі;
в) Флоренція – батьківщина руху гуманізму;	г) шукає матеріальної незалежності, свободи.

6. У фіналі п'єси Галілей так оцінює своє відступництво:

а) виправдовує необхідністю подальшої праці, таємної боротьби;	б) вважає себе зрадником науки, не гідним звання вченого і поваги.
в) пояснює слабкістю, вболіванням за долю сім'ї, страхом тортур;	

7. Символом матеріальної залежності генія, вченого, людини взагалі від реалій життя в драмі є:

а) гроші;	б) склянка молока;
в) телескоп;	г) гуска.

8. «Нещасна та країна, що потребує героїв», - ця фраза Галілея є:

а) виправданням свого зречення;	б) позицією егоїста, який себе ставить понад усе.
в) позицією вченого, який працює не заради слави;	

9. Українською мовою п'єсу «Життя Галілея» переклав:

а) Стус;	б) Зісман;
в) Попович.	

10. Брехта гітлерівський уряд позбавив німецького громадянства за антимілітаристський характер:

а) вірша «Легенда про мертвого солдата»;	б) драми «Матінка Кураж і її діти»;
в) драми «Страх і відчай у Третій імперії».	

11. Характер свого театру Брехт визначив як:

а) драматичний;	б) дискусійний;
в) проблемний;	г) епічний.

12. Суть «ефекту очуження»:

а) здивувати глядача неймовірністю зображуваного;	в) викликати критичне сприйняття зображуваного;
б) викликати неприйняття, заперечення зображуваного;	г) несподіване обігравання загальновідомих тем, сюжетів, образів.

Літературний диктант

Інструктаж до застосування :

за кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Що побачив Галілей у телескоп, після чого сказав, що «небо скасоване» у такому вигляді, як його уявляли: сферичне склепіння, небесна твердь? *(Чотири супутники Венери)*
2. Чому Сагредо, друг Галілея, з глибоким розпачем вигукує: «Нещасна та година, коли людина відкриває істину!»? *(Боїться за Галілея, якому загрожує суд інквізиції.)*
3. Як Галілей збирався довести Консиліуму, що він за допомогою дослідів довів правоту Коперника? *(Просив повірити не розрахункам, як Коперник, а своїм очам.)*
4. Продовжте слова Галілея: «Сума кутів трикутника не може бути змінена...» *(На догоду курії (владі))*
5. Чого чекали учні від свого учителя, коли того викликали на суд інквізиції? *(Що він не зречеться свого вчення.)*
6. Що підштовхнуло Галілея до зради? *(Йому показали знаряддя тортур.)*
7. Яку книгу написав Галілей під інквізиторським наглядом? *(«Бесіди»)*
8. Чому в ученого різко зіпсувався зір? *(Він копіював книгу при місячному сяйві.)*
9. Чому Галілей не подав руку своєму учневі, який приїхав його відвідати? *(Уважав себе не гідним прощення.)*
10. Хто перевіз рукопис Галілея через кордон? *(Андреа)*
11. Що з їжі передають Галілею, що дуже його порадувало? *(Двох гусей)*
12. Якою була б клятва вчених-природознавців, згідно з думками Галілея, коли б він вистояв? *(Застосовувати свої знання тільки на благо людства.)*

АЛЬБЕР КАМЮ

Альбер Камю народився 7 листопада 1913 року в містечку Мондові в Алжирі, який на той час був французькою колонією, у сім'ї найманого сільськогосподарського робітника, що через рік після народження сина помер від поранення на полі бою Першої світової війни. Мати, іспанка за походженням, працювала прибиральницею в багатих сім'ях. Дитина зростала у злиднях. Освіту пощастило здобути тільки завдяки допомозі директора ліцею, який виклопотав для хлопця стипендію. У 1932—1936 рр. під час навчання в Оранському університеті (Алжир), Альберу доводилося тяжко працювати, що призвело до виснаження організму й він захворів на сухоти. Проте це не завадило йому бути життєрадісним, енергійним, жадібним до знань і розваг, чутливим і до краси середземноморської природи, і до глибин духовної культури.

А. Камю брав активну участь і в громадському житті. У 1934 році вступив до комуністичної партії, яку покинув через три роки, проводив антинацистську пропагандистську роботу, організував самодіяльний театр, співпрацював з

незалежною лівою пресою. У цей час почалася його письменницька діяльність. Тоді, зокрема, були написані перший варіант повісті «Сторонній» та нотатки до есе «Міф про Сізіфа».

Навесні 1940 року вперше приїхав до Франції, куди остаточно переселився через рік. В окупованій країні приєднався до Руху Опору, друкувався в підпільній газеті «Комба», а згодом її очолив. У 1943—1944 рр. видав у нелегальній пресі «Листи німецькому другові», в яких з гуманістичних позицій засуджував спроби виправдання ідеї фашизму. На цей час А. Камю став відомим як автор «Стороннього» та «Міфу про Сізіфа», що побачили світ у 1942—1943 рр. і викликали захоплення французької інтелігенції. Ці твори були сприйняті як екзистенціалістські, співзвучні з напрямками, що за національної катастрофи поширювалися серед свідомої частини населення. Саме завдяки творчості А. Камю філософське вчення екзистенціалізму стало популярним у Франції. В його основі, а надто у варіанті А. Камю, є твердження абсурдності буття («абсурд є метафізичним станом людини у світі», - говорить у «Міфі про Сізіфа»), уявлення про світ як про царство хаосу і випадковості.

Невелика за обсягом творча спадщина А. Камю створювалась переважно під час Другої світової війни та повоєнних років. Це наклало свій відбиток і на теми, що порушувалися письменником, і на спосіб їх висвітлення. Для його творчості характерне поєднання власне белетристики з філософськими роздумами. У 1947 році вийшов у світ роман «Чума», який засвідчив найвищу межу ідейної еволюції автора: за визначенням самого письменника відбувся перехід від «етапу абсурду» до «етапу протесту». Письменник працював також у жанрі філософської естетички та громадсько-політичної публіцистики, виступив у ролі літературного критика.

У 1950-х роках А. Камю пережив світоглядну і творчу кризу, що призвело до зниження його творчої активності. Письменник чимдалі частіше не знаходив відповіді на складні проблеми, які ставило перед ним суспільне життя. Загострилися суперечності, притаманні його світогляду й суспільно-політичній позиції, що знайшло вираження у тракті «Бунтівна людина» (1951).

У 1957 році Альбер Камю одержав Нобелівську премію за свою літературну творчість. 4 січня 1960 року письменник потрапив у автомобільну катастрофу біля міста Санс. Помер у невеличкому містечку Вілльблевен. Похований в місті Лурмарен в районі Люберон на півдні Франції.

Тестові завдання за твором

АЛЬБЕРА КАМЮ

«ЧУМА»

Інструктаж до застосування :

за кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Міжнародного визнання Камю досяг після публікації:

- а) трагедії «Калігула»;
- б) повісті «Сторонній»;
- в) есе «Міф про Сізіфа»;
- г) роману «Чума».

2. Роман «Чума» побудований як:

- а) хроніка зачумленого міста;
- б) щоденник Ріє;
- в) зібрання спогадів про епідемію.

3. Ріє задумує і пише оповідь про чуму:

- а) історію перемоги над хворобою;
- б) гімн мужності й стійкості борців;
- в) пересторогу на майбутнє.

4. Епіграф до роману (вислів Даніеля Дефо: «Якщо дозволяється зобразити ув'язнення через інше ув'язнення, то дозволяється також зобразити будь-який предмет через щось таке, що не існує взагалі»):

- а) розкриває тему твору;
- б) пояснює задум автора;
- в) виражає ідею твору;
- г) дає оцінку зображуваному.

5. Місто Оран змальоване як:

- а) типове провінційне містечко;
- б) безлике потворне місто;
- в) прокляте місто грішників;
- г) алегоричний образ людства.

6. Оран опановує жах після:

- а) офіційного визнання чуми;
- б) оголошення в місті карантину;
- в) проповіді отця Панлю;
- г) оголошення кількості смертей.

б) хоч і не впевнений в успіхові,
вперто бореться з чумою;

в) починає боротися з чумою, бо
вірить у перемогу над страшною
хворобою.

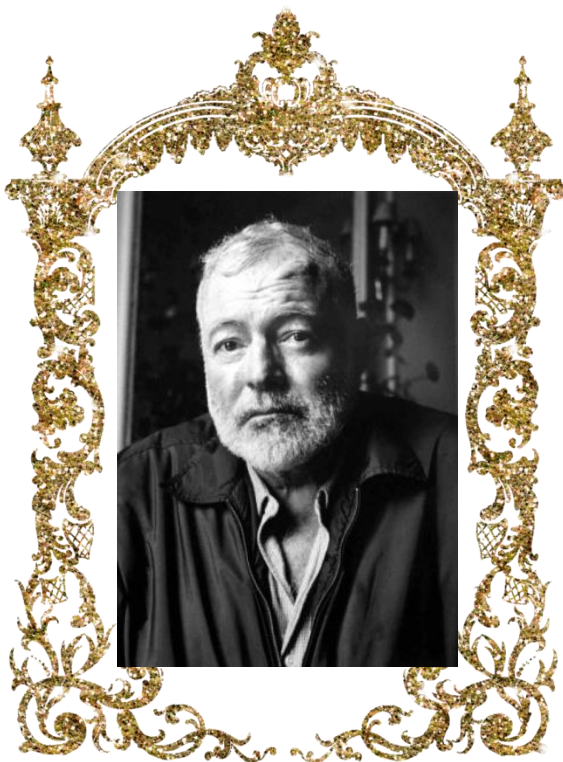
Літературний диктант

Інструктаж до застосування :

за кожну правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Хто з персонажів роману першим помирає від чуми? (*Мішель – воротар у домі, де мешкав доктор Ріє*).
2. З якою метою приїхав до Орану з Парижа Раймон Рамбер? (*Написати репортаж про умови життя арабів і санітарний стан корінного населення*).
3. Чому Раймон Рамбер хотів вибратися із зачумленого Орану? (*Його в Парижі чекала кохана*).
4. Хто з персонажів веде статистику чуми? (*Жозеф Гран*).
5. Кому з персонажів належать слова: «Соромно бути щасливим одному»? (*Раймону Рамберу*).
6. Кого з персонажів задовольняє стан речей в зачумленому місті? (*Коттара*).
7. Який вид міського транспорту порадив використовувати для перевозки трупів один із службовців мерії? (*Трамвай*).
8. Яка подія змінила світогляд отця Панлю? (*Смерть сина слідчого Отона*).
9. Хто з персонажів займався розробкою нової вакцини від чуми? (*Доктор Кастель*).
10. Батько якого з персонажів був прокурором? (*Жана Тарру*).
11. Хто з персонажів перехворів на чуму і одужав? (*Жозеф Гран*).
12. Хто з персонажів є автором хроніки? (*Доктор Ріє*).

ЕРНЕСТ ХЕМІНГУЕЙ

Хемінгуей Ернест Міллер - американський письменник, народився 21 липня 1899 р. біля Чикаго в родині забезпеченого лікаря. Рано почав писати вірші й розповіді, тому, закінчивши школу (1917) став працювати репортером у канзаській газеті «Старий», але через півроку пішов на фронт Першої світової війни, ставши шофером американського загону Червоного хреста.

Повернувшись із війни, в 1920-1923 р. працював у канадській газеті «Торонто дейли старий» спочатку місцевим, а потім і європейським репортером. Перша книга Хемінгуея - збірник розповідей «У наш час» (1925), вийшла в Парижі, у наступному році з'явився роман «І сходить сонце» («Фиеста»), присвячений «загубленому поколінню», авторові світову популярність приніс роман «Прощай, зброя!» (1929).

В 1-й половині 30-х рр. Хемінгуей переживає глибоку творчу кризу, намагається осмислити пройдений ним шлях і визначити естетичні принципи своєї творчості. Намагаючись знайти себе, письменник багато подорожує, полює в екзотичних країнах Африки. Підсумком стають книги «Смерть після

полудня» (1932), «Зелені пагорби Африки» (1935), збірка розповідей «Переможець не одержує нічого» (1933). Подолання кризи намечається в романі «Мати й не мати» (1937), але істинно новий період творчості письменника починається з його діяльністю військовим кореспондентом під час Іспанської революції 1931-1939 р., що дала тему для багатьох репортажів, нарисів і художніх творів, найбільші й найвідоміше з яких - п'єса «П'ята колона» і роман «По кому дзвонить дзвін» (1940).

Під час Другої світової війни Хемінгуей знову вертається в ряди армії США; по закінченні війни в його творчості знову наступає помітний спад - досить слабкий і багато в чому вторинний роман «За рікою, у тіні дерев» (1950) і незавершений роман «Острова в океані» (опублікований 1970). Однак в 1952 р. з'являється повість-притча «Старий і море», що стало підсумком творчості письменника, за якої йому були присуджені Пуліцерівська (1953) і Нобелівська (1954) премії. Через кілька років наступила нова криза, з якої Хемінгуей уже не зміг вийти й покінчив із собою в Кетчемі, штат Айдахо, 2 липня 1961 г.

Тестові завдання за твором Ернеста Хемінгуей

«Старий і море»

Інструктаж до застосування :

за кожну правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Де народився Ернест Хемінгуей?

- а) Прага;
- б) Оук-Парк;
- в) Чикаго.

2. У романі "Прощавай, збрось!" Хемінгуей звертається до теми:

- а) "втраченого покоління";
- б) кохання;
- в) зоряних воєн.

3. Під час відомих іспанських подій 1937-1939рр. Е. Хемінгуей працював:

- а) лікарем;
- б) військовим кореспондентом;
- в) не працював.

4. Після закінчення II світової війни Е. Хемінгуей жив на:

- а) Кубі;
- б) Гаваях;
- в) Мальті.

5. Як помер Е. Хемінгуей?

- а) покінчив життя самогубством; б) його вбили;
в) від важкої хвороби.

6. Хто головний герой повісті "Старий і море"?

- а) Річард Кантвелл; б) Сантьяго;
в) Роберт Джордан.

7. Як Сантьяго ставився до хлопчика?

- а) любив його; б) не любив його;
в) нейтрально.

8. Ще старий Сантьяго захоплюється:

- а) бейсболом; б) футболом;
в) тенісом.

9. Чому батьки хлопчика забрали його від Сантьяго?

- а) бо старий бив його; б) бо Сантьяго нічого не зловив;
в) хлопчик був лінивим.

10. Хто у Сантьяго відібрав рибину?

- а) моряки; б) акули;
в) хлопчик.

11. Хлопець служив у Сантьяго:

- а) місяць; б) десять днів;
в) сорок днів.

12. "Старий і море" це:

- а) притча; б) роман;
в) повість-притча.

Літературний диктант

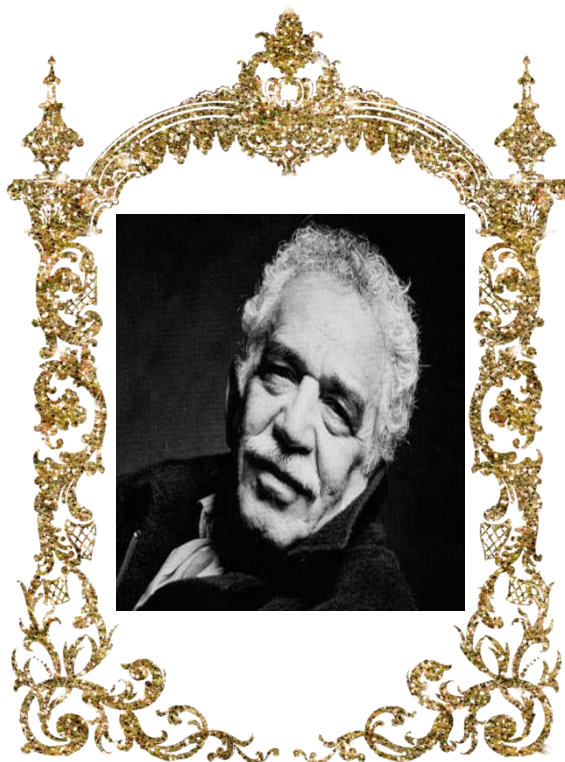
Інструктаж до застосування :

за кожен правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Скільки днів поспіль повертався старий рибалка додому без улову? (84)
2. Ким був Маноліно для старого? (Учень, другом)
3. Яку спортивну гру любили старий і хлопчик і вболівали за її гравців?
(Бейсбол)
4. Де жив старий рибалка? (у старій халупі з пальмового листя)

5. Яку рибу використовували рибалки для приманювання великих риб?
(Сардину)
7. Який сон часто снівся старому? (Леви)
8. Скільки днів тривав двобій з рибиною? (Три)
9. Із ким розмовляв старий у човні? (З пташкою, рибиною, акулами)
10. Хто постійно переслідував човен старого і як той на це реагував? (Акули і старий постійно відбивався від них)
11. Що пообіцяв старому Маноліно і чому? (Що вийде з ним у море, щоб багато чому навчитися ?
12. Як би ви закінчили повість «Старий і море»?

ГАБРІЕЛЬ ГАРСІЯ МАРКЕС

Габріель Гарсія Маркес народився 6 березня 1928 р. в місцевості Аракатаку (Колумбія). Дитячі роки Габріеля минули в домі бабусі й дідуся. Виховувала хлопчика його бабуся Транкіліна, що берегла в своїй пам'яті багато казок та аракатакських повір'їв. Вона є прообразом Урсули Буендіа зі "Ста років самотності": померла вона, як і Урсула, вже в глибокій старості, осліпнувши й втративши здоровий глузд. Першим учителем майбутнього письменника був його дідусь Ніколас. Ветеран війни, він багато розповідав про історію рідного краю, про битви, учасником яких був, розвивав допитливість внука. Після смерті дідуся Габріель живе і вчиться в єзуїтській гімназії міста Сіпакіра. Від холодного і чужого міста хлопчик рятувався захопленим читанням пригодницьких романів. У старших класах почав писати вірші, які публікував під псевдонімом Габіто.

Гарсія Маркес 1946 р. вступив на юридичний факультет Боготського університету. Незабаром університет було зачинено, і Маркес переїхав до

Картахени, де розпочав заняття журналістикою. На той час він уже був автором декількох оповідань. Перше з них вийшло в світ 1947 р.

Працюючи в Картахені репортером (1948-1952), письменник-початківець вів щоденну хроніку місцевих подій. Ця робота навчила його згодом послуговуватись у своєму "магічному реалізмі" газетно-конкретною хронікою, реалістичними деталями. У Картахені Гарсія Маркес створив повість "Опале листя" (1951), дія якої відбувається у вигаданому містечку Макондо, дуже схожому на реальну Аракатаку.

"Опале листя" отримало негативні відгуки критики й преси. Це дещо підірвало віру Гарсії Маркеса в свої письменницькі можливості, 1954 р. він переїжджає до Боготи, де розпочинає співпрацю з газетою "Ель Еспектадор" як репортер. Працюючи в столичному виданні, Маркес занурюється в політичне життя Колумбії. В періодиці з'являється декілька оповідань письменника, серед яких особливу увагу привернув "День після суботи". "Ель Еспектадор" призначає Маркеса власним кореспондентом у Європі.

У Римі, де Гарсія Маркес був декілька місяців, він зумів поєднати кореспондентську роботу із заняттями на режисерських курсах. Газета була заборонена через її ліберальне спрямування - Маркес втратив роботу. Тоді він вирішив повернутися до творчої діяльності і в Парижі почав працювати над новим романом "Лиха година". В основі твору лежала цілком реальна подія з життя сучасної Колумбії, але вона знову обростала магічним, міфологічним, казковим, яке письменник свято беріг у своїй пам'яті. Рукопис цього твору Маркес не закінчив, бо його творчий задум переорієнтувався на долю старого полковника, який щодня ходить на пошту, щоб отримати обіцяну пенсію, якої нема довго- аж до нескінченності. Герой змагається з самотністю до останніх сил і це найбільше зацікавило митця. Так народилась повість "Полковникові ніхто не пише", яка була написана 1956 р., але ще одинадцять разів переписувалась автором, щоб бути опублікованою 1961 р. Маркес досяг великого успіху, бо невеликий твір був настільки психологічно насиченим, що

не мав собі рівних не лише в колумбійській, а й у всій латиноамериканській прозі.

З 1961 р. Гарсія Маркес мешкає в Мексиці, де завершує роман "Лиха година" (вийшов у Мехіко 1966 р.). У цьому творі митець втілює глибоко гуманістичні ідеали, протестуючи проти всевладдя і засилля зла, яке гальмує у людях природні високі почуття і сприяє розвиткові низьких і ганебних інстинктів. Уже традиційна для Маркеса тема самотності набуває в романі нового розвитку, проектуючись на насилля. Насилля тлумачиться автором як основне джерело людської самотності. Але цей твір не мав великого успіху, як і збірка оповідань "Похорон Великої Мами" (1962). Проте письменник продовжує заселяти магікою й реальністю створений ним художній світ.

Гарсія Маркес часто бував змушеним заробляти на прожиття, тому й редагував два невисокоякісні журнали, підробляв як кіносценарист. Хоча кіно допомагає письменникові вийти з творчої кризи. Довге мовчання, упродовж якого митець виношував свій потаємний задум, дало плід 1965 р.: це був роман "Сто років самотності", який вийшов 1967 р. в Буенос-Айресі. Перше видання розійшлося за декілька днів, те ж саме відбулось і з наступними. Книга перекладена всіма основними мовами, нагороджена різними міжнародними преміями, стала предметом багатьох досліджень.

Після написання цього роману, який багато дослідників вважають основним у творчості письменника, Гарсія Маркес не зраджує собі: магічне у його нових оповіданнях ("Найкрасивіший у світі, що потонув", "Остання подорож корабля-привида" та ін.) невіддільне від буденного, фантастичні події розвиваються за законами життєвої логіки. Романіст доходить творчого висновку про те, що насилля нівечить не лише тіло, а й душу людини. Ця думка буде найяскравіше втіленою в "Осені патріарха".

Вересень 1973 р. багато змінив у житті Гарсії Маркеса. Реакція в Чилі скинула уряд Народної єдності. Трагедія народу спонукала письменника до участі у визвольній боротьбі. Водночас він напружено працює над "Осінню патріарха" (роман був опублікований 1975 р.). Внутрішнім зв'язком між

романами "Сто років самотності" та "Осінь патріарха" керує "магічний реалізм" митця, а також спадкоємність деяких сюжетних мотивів. Проте тема жорстокої особистості тирана стає в останньому творі провідною, якщо в попередньому мала допоміжний характер.

Останній роман письменника "Генерал в лабіринті" (1989) знову повертає читача до теми диктатора, котра об'єднує всю латиноамериканську прозу ХХст.

Помер Габріель Гарсія Маркес 17 квітня 2014 на 88-му році життя у своєму будинку в Мехіко.

Тестові завдання за творчістю Гарсія Маркеса

*Інструктаж до застосування :
за кожну правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала*

1. Де відбуваються події повісті Г.Маркеса «Стариган із крилами»?

- а) у селищі Макондо;
- б) біля моря;
- в) у селищі Йокнапатофі.

2. «Магічний реалізм» - творчий метод, який використовував

- а) М.Метерлінк у п'єсі «Синій птах»;
- б) Г.Маркес у романі «Сто років самотності»;
- в) О. де Бальзак у творі «Людська комедія».

3. Тема фатуму, родового прокляття – одна з головних тем роману

- а) Л.Толстого «Анна Кареніна»; б) М.Пруста «Кохання Свана»;
- в) Г.Маркеса «Сто років самотності».

4. «Магічний реалізм» є явищем:

- а) реалізму;
- б) модернізму;
- в) постмодернізму.

5. Термін «магічний модернізм» запровадив:

- а) Х.Кортасар;
- б) А.Карпент'єр;
- в) Г.Гарсія Маркес.

6. У романі «Сто років самотності» в метафоричній, асоціативно-символічній формі відтворена трагічна історія Колумбії та всієї Латинської Америки:

- а) з середини ХІХ ст. до середини ХХ ст.;
- б) з початку ХІХ ст. до початку ХХ ст.;
- в) з початку ХХ ст. до початку ХХІ ст.

7. На думку Г.Гарсія Маркеса, у романі «Сто років самотності» основною є ідея:

- а) самотності;
- б) солідарності;
- в) внутрішньої гармонії.

8. Побудова роману «Сто років самотності»:

- а) лінійна;
- б) циклічна;
- в) ретроспективна.

9. Визначте, історія скількох поколінь роду Буендіа є композиційним стрижнем роману:

- а) чотирьох;
- б) шести;
- в) восьми.

10. Макандо в романі є символом:

- а) Колумбії;
- б) Латинської Америки;
- в) усього людства.

11. Вкажіть, з якої міфологічної системи Г. Гарсія Маркес запозичив мотив апокаліпсису, відплати у вигляді потопу:

- а) античної;
- б) єгипетської;
- в) біблійної.

Літературний диктан

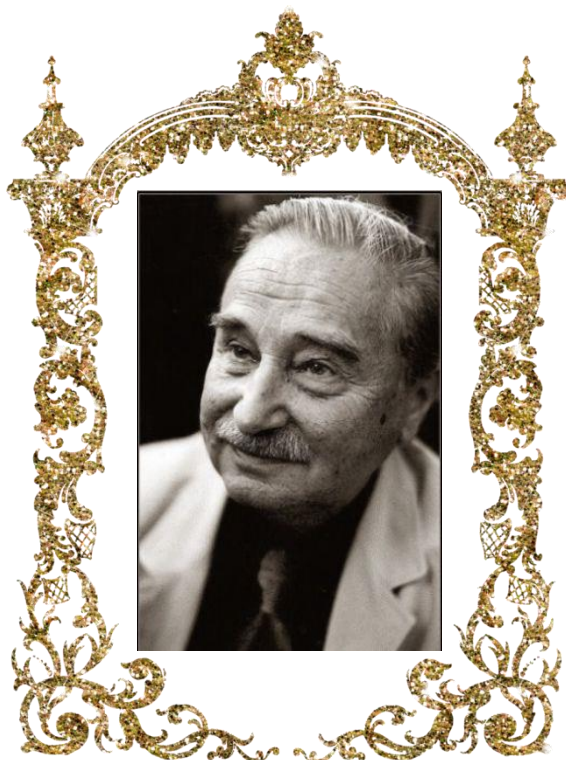
Інструктаж до застосування :

за кожну правильну відповідь учні отримують по 0,5 бала

1. Дата та місце народження Маркеса (6 березня 1928 р. в місцевості (Колумбія))
2. Хто виховував хлопчика? (бабуся Транкіліна)

3. Хтоє прообразом Урсули Буендіа зі "Ста років самотності»(*бабуся Транкіліна*)
4. Коли перше оповідання письменника вийшло у світ? (1947)
5. Ким довгий час працював Маркес? (*репортером місцевої газети*)
6. Над яким романом автор почав роботу у Парижі? («*Лиха година*»)
7. Головна тема всіх творів Маркеса? (*самотність*)
8. Чим змушений був Маркес заробляти собі на хліб? (*редагувати 2 місцеві газети*)
9. Яка книга Гарсія Маркеса перекладена на всі основні мови світу? («*Сто років самотності*»)
10. Засновником якого реалізму був письменник? (*магічного*)
11. Що спонукало письменника до участі у визвольній боротьбі (*трагедія народу*)
12. Дата смерті письменника (17.04.2014)

МИЛОРАД ПАВИЧ

Народився майбутній письменник у Белграді (Сербія), на березі Дунаю, 15 жовтня 1929 року. В автобіографічному нарисі Павич, описуючи своє народження, особливо підкреслював те, що він з'явився на світ під знаком Терезів (додатковий знак - Скорпіон).

Його батько був скульптором, а мати - вчителькою у гімназії (викладала філософію). Їх поєднала любов до спорту, особливо закохані захоплювалися лижами й вправами на гімнастичних снарядах. Перші дитячі спогади маленького Милорада пов'язані з материними родичами, які жили на протилежному боці Дунаю, на березі річки Тамиш, у місті Панчево. У них був там свій будинок, а в околицях Панчева - хутір з кіньми, коровами, стайнями, колодязем і виноградниками. Батько з матір'ю, прихопивши Милорада та його старшу сестричку, частенько каталися човном по Тамишу й гостювали в маминих родичів. Найчастіше бували в діда Аца, який мав великий баштан, де вся сім'я ласувала кавунами. Багато чого з цього зачарованого світу Панчева пізніше потрапило в прозу письменника. Всім цим Павич дуже нагадує українського письменника й кінорежисера О. Довженка: те ж саме відчуття

рідної землі та природи, той самий дух і світосприйняття, що й у автора "Зачарованої Десни".

Учився Милорад Павич в школі імені Карагеоргія в Белграді. З першого класу до школи ходив самостійно. Батько лише одного разу відвів хлопчика до школи, оформив документи й сказав, що тепер він буде самостійно кожного дня о восьмій годині приходити на уроки. "Я так і робив, адже школа була поруч з будинком, і все це не здавалося мені дивним,- згадував пізніше Павич.- Узагалі ж, ще до того, як я почав учитися, я ходив у якийсь французький дитячий садок, що знаходився в тім же дворі, що й школа, я пам'ятаю смішну француженку, що ми називали її "тітка Дроль"

У 1949 році М. Павич вступив до Белградського університету, а в 1954 році закінчив відділення літератури філософського факультету. Це були значущі роки в житті майбутнього письменника: він отримує різноманітні знання, йде формування світогляду й його особистого світосприйняття. Саме тут, в університеті, Павич починає писати, відпрацьовуючи свій оригінальний стиль. "Тоді я був здатний писати в будь-яку годину дня або ночі,- згадував письменник.- Сьогодні пишу тільки вечорами або з ранку".

Треба відзначити, що в родині Павичів Милорад був не першим і не єдиним письменником: у родоводі по батьківській лінії письменники були ще в XVIII столітті. У цій славетній родині завжди хтось займався літературою. Так, наприклад, Емерик Павич ще в 176-8році опублікував у Будиме книгу віршів, він писав десятистопним віршем народного епосу. Сам Милорад Павич ще з дитинства хотів бути схожим на дядька по батьківській лінії, Миколу Павича, який у той час, у середині XX століття, був відомим письменником. Милорад хотів продовжити літературні традиції своєї родини й був дуже радий, що йому вдалося зробити це. "Я завжди любив слухати, як мій дядько Микола, який був блискучим оповідачем, мій дід Аца та моя тітка по матері Емілія згадували випадки з історії нашої родини,- напише у своїх автобіографічних нарисах вже всесвітньо відомий письменник.- При цьому я мимоволі навчався майстерності усного оповідання. У Панчеві в мене було чотири бабці. Одна з них - Козара -

4. Як пан Николич навчив Ягоду мовчати? (*«Досягли це тим, що впродовж цілого тижня Ягода мусив тримати один день повний рот води, інший день - повний рот ракі»*).
5. До якого строку мали завершити будівництво два Йовани? (*«...Строком є вінчання Атилії»*).
6. Як звали нареченого Атилії? (*Александр*).
7. Де будував третій храм Йован Лествичник? (*«Третій храм Йован завжди будує на небі»*).
8. Що викопав одного разу Дамаскин, риючи рів для підмурків? (*«Дамаскин викопав жіночу мармурову скульптуру. Її волосся й очі були зелені, а тіло - буре, майже чорне. Зігнутиим указівним пальцем дівчина когось манила до себе. Дамаскин запропонував поставити її в світлиці»*).
9. Як було поранено Дамаскина? (*«Невідомий твалтівник нечутно прокрався до ліжка Дамаскина й був би його вбив, коли б не трапилася помилка, якщо це можна так назвати. Перед нападом невідомий не вечеряв, як це роблять поєдинники перед герцем. Отож саме тому в нього прикро забурчало в животі. Це збудило Дамаскина й врятувало йому життя. Він вивихнувся з-під шаблі, вихопив ножа, зрештою таки дістав поранення в голову, але нападникові відрубав указівного пальця. Той утік, а Дамаскина знайшли скривавленого на ліжку...»*).
10. Чому Атилія вирушила в дорогу? (*Вона розшифрувала «послання» Дамаскина: «"Аришин сто миль" - переказували їй предмети, розставлені у палаці, а закінчувалося речення в одному з вікон із ступкою. Послання Дамаскина, безперечно, було в домі. Його тільки належало уважно прочитати»*).
11. Після чого храм із самшиту знову почав рости? (*Після того, як Атилія відіслала листа Йовану Лествичнику і повернула Йованам гроші, що їх заборгував їм її батько: «Я через це відчуваю докори сумління, оскільки в усьому винний мій батько. Хто знає, де і перед ким він завинив. Тому я сама Вам відшкодовую збитки, яких Ви зазнали, а також надсилаю гроші для*

Дамаскина та його робітників - батьків борг перед ними. Тільки Ви зможете знайти їх на будовах. Ані мені, ані моєму візникові не пощастило напаси на їхній слід. Коли щось залишиться, скористайтеся для будівництва церкви тому, в кого церква з самшиту ростиме»).

12. Який подарунок від Йованів передав священик Атилії? («У скриньці було два персні... З внутрішнього боку на обох персях було вирізано по літері А»).

Список використаних джерел

1. Літературна енциклопедія. – М., 2001.
2. Росовецький С.К. Світова література та деякі закономірності її розвитку// Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2001. – №8
3. Література ХІХ століття. Посібник / За ред. Костянтинова В.І. – К., 2002.
4. Українська та зарубіжна література / За ред. І.Козири. – К., 1999.
- 5.http://pidruchniki.ws/13790423/literatura/osoblivosti_rozvitku_literaturi_kintsya_hi_h_pochatku_stolittya
6. <http://zarlit.com/biography/>

Зміст

1. Вступ. Література кінця XIX – початку XX століття.....	3
2. Стендаль.....	5
3. Оноре де Бальзак.....	9
4. Федір Достоєвський.....	13
5. Лев Толстой.....	16
6. Вітмен Волт.....	20
7. Шарль Бодлер.....	24
8. Поль Верлен.....	29
9. Артюр Рембо.....	32
10. Оскар Уайльд.....	35
11. Франц Кафка.....	39
12. Джеймс Джойс.....	45
13. Михайло Булгаков.....	49
14. Райнер Марія Рільке.....	54
15. Гійом Аполлінер.....	57
16. Олександр Блок.....	62
17. Анна Ахматова.....	67
18. Володимир Маяковський.....	72
19. Бертольд Брехт.....	75
20 Альбер Камю.....	79
21. Ернест Хемінгуей.....	84
22. Габріель Гарсія Маркес.....	88
23. Милорад Павич.....	94
24. Список використаних джерел.....	100

Соловйова Альона Сергіївна, викладач англійської мови та світової літератури ДНЗ «Лисянський професійний аграрний ліцей». Кваліфікаційна категорія – «спеціаліст».

Посібник укладено згідно з чинною Програмою зі світової літератури для навчальних закладів, затвердженою Міністерством освіти і науки України. Збірник містить тестові завдання та літературні диктанти різних рівнів складності. Серед них є тестові завдання, які перевіряють знання змісту творів, літературного процесу, основних питань теорії літератури, вміння аналізувати твори. Літературні диктанти, вміщені в посібнику, спрямовані на діалог та співпрацю учителя з учнем, створення атмосфери зацікавленості на уроці. Вони дають змогу економно використовувати час, покращують логічне та асоціативне мислення, пам'ять.

Посібник може бути використаний як учнем для індивідуальної роботи, організації самоконтролю за рівнем знань, так і вчителем для організації та індивідуалізації навчання світової літератури старшокласників, учнів професійних навчальних закладів.

Обговорено і затверджено на засіданні методичної комісії суспільно-гуманітарного напрямку, протокол № ___ від _____ 2014 р.

Голова методкомісії _____ О.І. Попадюк